

بسم الله الرحمن الرحيم محمد رسول الله

وكتب الشيخ الفاضل

غفر له

وكتب قول الناس بها الملك

لعداها بحدادة لفلان

كتاب زهد الرياض وشرعها بالاعراف

رب تفضل بالبر عن حقه ربه

ور
و فوق درج

11

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

لا اله الا الله
محمد بن عبد الله

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

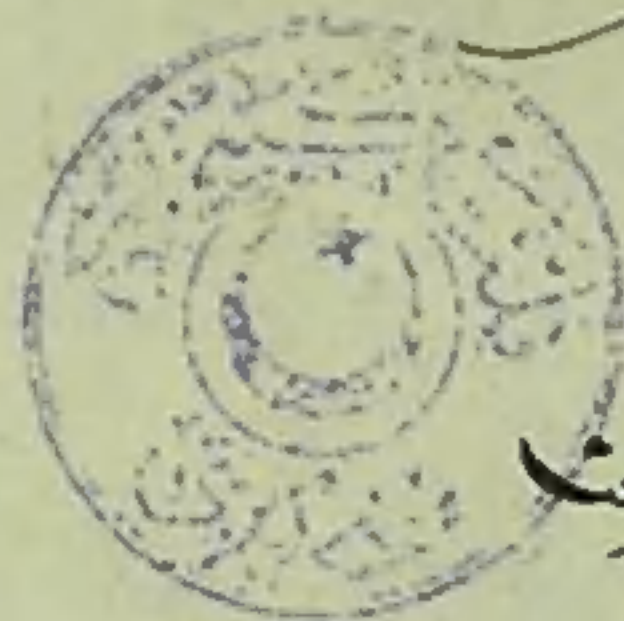
نقد و تحریف

عازبانان و نظرم و قضا
سویین کند و جود و قضا
باز و قضا

ازین سخن حکایت است
ازین سخن حکایت است
ازین سخن حکایت است
ازین سخن حکایت است

نصف

عاشا نورانی حقہ حاکمہ
یوسف عابد و کمال اندوختن
۲

[illegible]

401

20
2/2

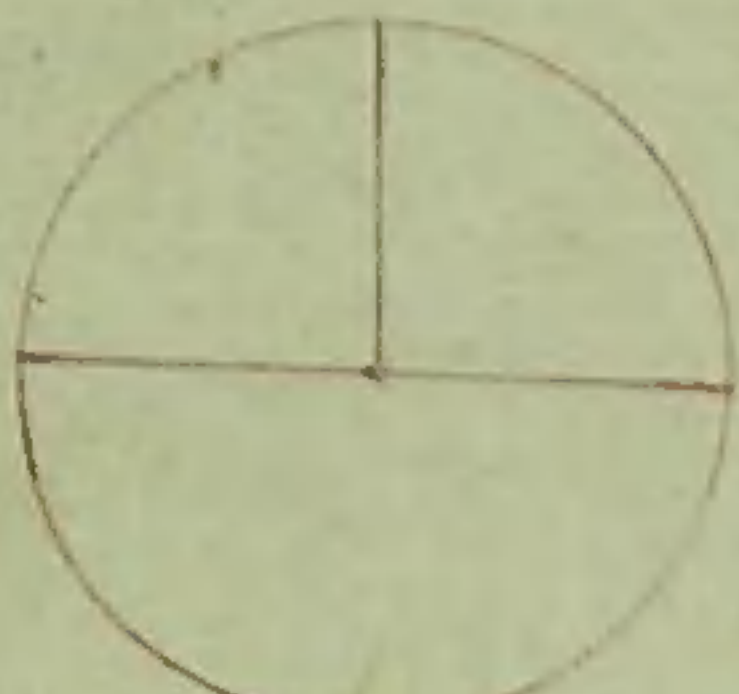
Süleymaniye U. Kütüphanesi	
KİŞİ	AMCA ZADE HÜSEYİN PAŞA
Yerli Kay.	
Eski Numarası	351

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي خلق بعظمة سبع سموات طباقا ورفع بقدرته سمكها
فسويها ورفع قدرها بناج واول قسم حيث قال والسموات ذات
البروج وجعلها مواظن للجن المحوري الكسري حيث صارت علما
في حسن الذموج وصير حاد ليل قاطع منبجا لوحدة وسبيل
سديدة امضيا الى قدرته سبحانه سجايا اعظم شاك وما
ابهر به حالك انت الذي لو قد بالقوة القاهرة وتقد بالقدرة
الباهرة لمن سجدوا نذ عطا بخش وجود عالم استقطست
وفلك وانجى حرك باهم تولى آن حضرت بيجون که نبود از لنت
جند وجوده سده پيدا عجم کرمت واحدي جملة اشيا به يکي
تو کواه بزبان همه انت الملك وانت الله آسمانها زجبط کرم
نست حجاب رشته اوي همه خاکست وهو آتش وآب
بیشتر جوکان قضایت فلك کور مثال کشته غلطان زهی قوت
حی متعال ای خردمند نظر باز و معارف پرور کوشش و جج
و کواکب که در وهست نکر کایدت شته از تهرت وی پیش نظر
کوی سبحانه لا علم لنا و بگذر و نصلي علی من خصصته بتشريف
لولاک ما خلقت الافلاک الذي شهد للنبوة السمک والسمک
واضح الملل تحت شعاع بیضا املته الرفیعة وصاریم القمر نین
بالف اصبع یده الوسیعة وشاع شعشعة نیر دعوتہ جمیع انظار
و استنبان دینه المبین کالتشریف وسط النهار لمن سجد
مد لی مظهر لطف بر دان کوه با ذات شریف تو مباحات جهان
تو آن معجزة پروانه سعادت که بسی راه کم کرده طغیان بنو آرد
ایمان تو یه آن مایه هستی که ز رویت عالم سر زار

از کتم عدم در حجات امکان خاک بوسی دوت در دل که دون
مضمهر بقدر شرم زده هر روز و شبان شد کردن سعد
راج بی خصم تو کسیده خنجر نهر طاری طوف حرمت در طبر آن
صلی الله علیه و علی آله واصحابه الذین هم بخوم الهدی وسعد الوری
ما طلع النیران و سطع الفقدان و تقاقت الحد ثان و نجد الملوان
بوفیق قسیر الباعه و حقیر قلیل البضاعه بیت راجی لطف کریم المجد
انقر انت احمد احمد مخد ره مقاله بومنیوال اوزره برده کسک و نی
کک لغته سنج ابله بومقوله ترانه نا اولور که ارتقاع کیران آفتاب
سماده فضیله ظاهر و منتان رباحین رباحین حکمة ریاضته بھر
در که عمل آله ربح مفضل و سید معرفه اوقات صلوات علی شاعر صله
الصلوة در اگر چه بوباید چاک سواران میدان و الشور سر و کوی
بازان مضمار هضر پروری ترکی و تاز و دری کتب تفضیف و حسب
المقدور رسایل تالیف ابتشد شکر الله سبحانه مکن هو بر کما هو
اللابق استبفا و علی ما هو المناسب استقصا ایتموب جمال
مقصوده پرده اجماله مخفی و عود سر دام مجله اجماله خانی قال شد
لهذا ابوبنده ضعیف خطاکار و عبد خجف جرم کردار اسهل عبارت
واضح اشارت ابله بومرساله مشکین کلاله و بونبقة شبرین
مقاله و ساطعه واسطی فلم صواب رقم ابله آراسته و جواهر
مقدمات و مباحث ابله کردن و کوشین پیراسته قلدی المنشیه
نوع و سر فکر تم شد جلوه کر در کبیر ماتی ای بر هنر کر چه
تر که است این رشک بنان مدح او شاید بهتر کی در زبان
و مشهور رای اصابت پیرای اصحاب وجدان و ارباب وفاندر که آبریر
کامل العیار و سبیکه صحیح المعیار ما دام که بر نام آورک سکه اغیار

مسکوک اولیه بازار صفایان دقیقه شناسیده نارنج و منورک
 اولور **منشیه** سیم و زر را با ناسد نقش رخ نام شاهی رخ روی
 شان بنکشد پیش مرآتان و ده شاه خاور تا نزد بر نفقه نه سکه
 می نشد در خانه صراحی کردون بدر که ابو عجلاله بی ملاله ناسکه
 التفات حضرت محمد و م عالیجناب کام روا و کامیاب عفت و عفت
 مدار مرآت و فنون اقتدار ستوده اطوار مکرمات انار احسان
 شعاری ذی الرأی الصائب و الفکر الثاق معرفت دوست و صاحب
 هنر پرور مصدر اوصاف حمیده و محمدرت **منشیه** انکه از را
 منیر شرف حضرت وزیر باب و در غیر از غیم لطف او کردون مثال
 الذکر لسان القدم عن بیان کل محامده و عی قلم اللسان عن تعداد
 اوصاف و مناقبه **منشیه** نام زد کرده سپهر نه طاق و بوالفضائل
 دل و دانا اسحاق اللهم اجعل مقدمات نیات منتهی الامداد و قلبه
 موطن لصفوف المعارف و فنون الافصاد عمر ارکان عمره و بید
 بنیان وجوده الفایض الجود مقرون بالانواع حصول المقصود
 ماسطعت الکواب من الافاق و ما تکی فی القرآن ابرهیم و اسحاق
 اید شرفیاب و سرافراز اولد قیج سنجیال ظهورده صورت نما
 و بجلا سر بر وزده ظاهر و هویدا اولد **منشیه** اقیاب التفاتی
 پر تواند از اولد ذره و شر او لما زدی ظاهر بوقال به حال
 حمد مد مظهر لطف فیض بخشی اولوب شهر شهر ظهور و عبرت اولدی
 نه مثال **احوال** بویون و سل به مانند بر مقدمه دلپذیر اندام
 و بر مقصد دل بویونند ازین مکر و پارس اختتامی خلخال
 خانه ایلد خلخل و مقدمه مذکوره جواهر مباحث متفرقه ایلد مکمل
 و مقصد مسفوره در رخا ابواب شتی ایلد مکمل قلندی

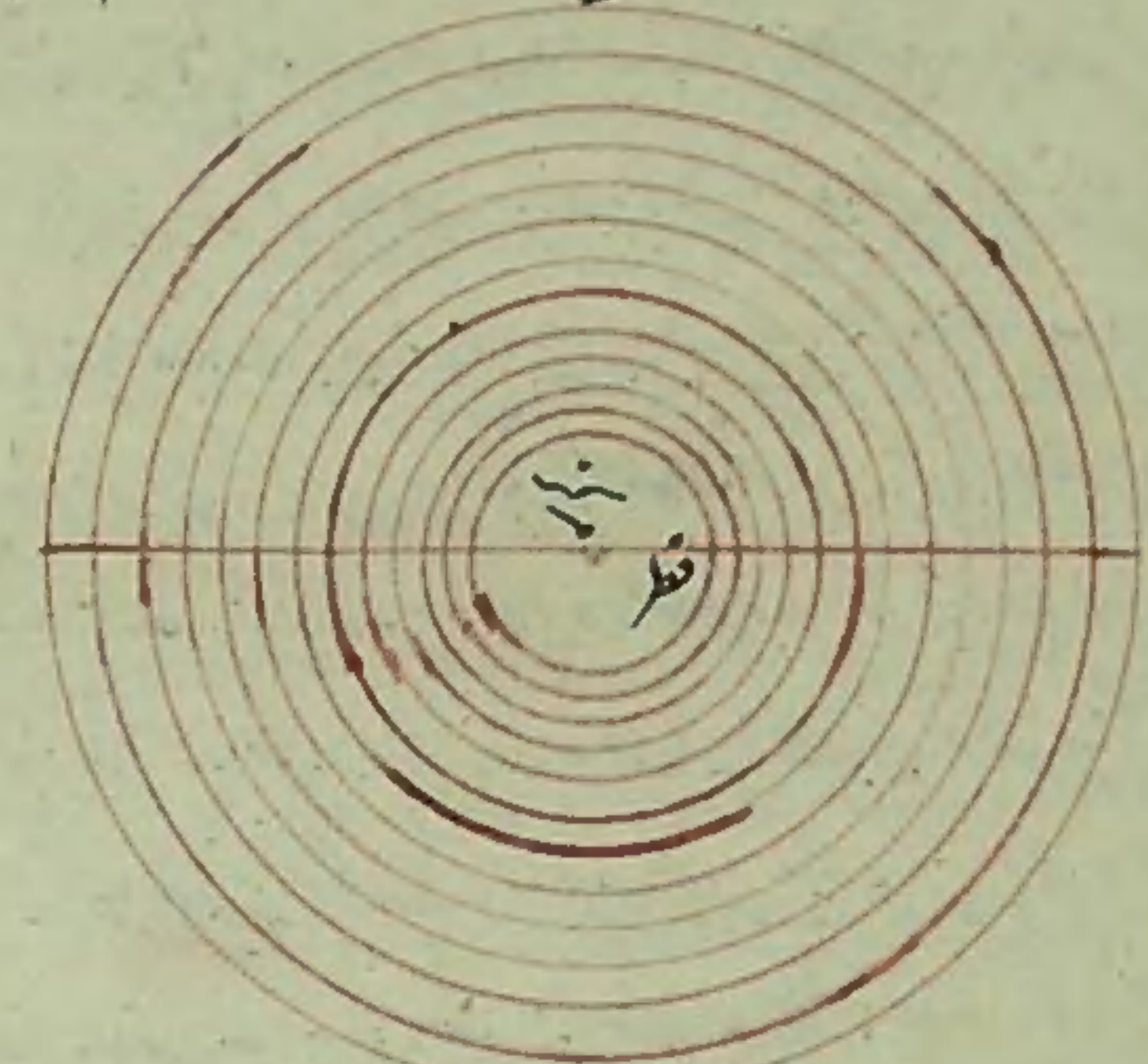
لغفه الله تعالیها و سایر الراغبین فیها بحمت محمد المصطفی صلی الله تعالی
 علیه وسلم ما طلع النجم والسماء **مقدمه** اول اشیا بیاننده در که مقصود
 شروع در اول علمی طالبه اهتم و فهمی راغبه الزمدر بونده اوج بحث
 وارد در **المبحث الاول** فی بیان اشیا متفرقه معلوم اوله که عالم
 بر کرده در که بر طوبیون عبادند که انک حاق و سطنده فض اولنا
 نقطه دن جمیع اطرافنه خطوط مستقیمه اخراج اولن جملت بر آبر اولور
 اول نقطه به مرکز و خطله انصاف افطار دینور اگر که نک بر
 یاننده بر خط مرکز او و غایوب طرف آخر نه جفقه اول خطه قطر
 شمیه اول نور برین و دخی معلوم اوله که کره عالم اذن اوج
 قاندر طقوز فلک دور دی عنصر در اوله عالم ایشو و عالم افلاک
 ثانیه عالم عناصر و عالم کون و فساد اطلاق اول نور اول فلک اعظم
 در که اکا فلک اطلس و بر لرو فلک الافلاک و دخی دینور حلیه بی
 محیط اولوب اندن خارج اصلا موجود اولد و غی ایچون اکا متحد
 جهات دیر لر ایکنجی فلک بروج در که اول اولون ایکی برج انده اعتبار
 اول نور فلک ثوابت و دخی دیر لر اوججی فلک زحل در دور دخی فلک
 مشریدر بنجی فلک مرتج در النجی فلک شمس در بدجی فلک هجره
 سکر بنجی فلک عطارد در طقوز بنجی فلک قمر در افلاک مذکوره بود
 اربابنک عادت اوزره بوقار و دن ابتدا اولنوب تعداد اول نور
 فلک قمر دن دخی ابتدا اولنوب تعداد اول نور ننه یکم بو نقطه مذکور
نظم آفریننده بوی و ملک دان که نه آفریده جرح فلک
 بر یکم ماه و بر دوم تیر است باز نا هجدر اسعوم تیر است
 شمس بر جرح جار هست مدام همجو بر جرح بنجی بدم
 ششمین جرح مشریدر داران هفتمین است مشریدر

مطلوبه سوره غلام

مطلوبه بعد اقله

باز هشتم که ثابت است بر دست **زیرا** و نهم که جمله در دست
 اوچی کرد و نیا ساید **جرج** و انجم بخت او شاید **او** شنبی
 کرده ناراون برنجی کرده **هوا** دراون ایکنی کرده **ما** دراون اوچنی
 کرده **ارض** در لکن کرده **ما** و کرده **ارض** بر کرده حکمده در مذکور کرده **لر**
 برینی احاطه ایتشد و مرکز لر مرکز ارض در که مرکز عالم تسمیه

فلک اعظمه اصلا کوکب بود و فلک بر وجه اولان کوکب ثابت
 در و باقی بر فلک اولان کوکب سیاره در و وضع معلوم اول که
 افلاکده و دایره غیر متناهی به فرض اول نور بعضی عظیمه بعضی صغیره
 عظیمه کرده عالمی تنصیف ابد نه و بنور بعضی قاطع فرض اولوننده مرکز
 ارضه او غایب صغیره بود نک خلا فیدر پس بر عمل رجه بزه لازم
 اولان دوانری بیان ابد لیم **معدل النهار** فلک **اعظم** سطح
 معروضه بر دایره عظیمه در که قطبینه قطبی العالم دینور نبات
 طرفنده اولان قطب شمالی مقابلنده اولان قطب جنوبی تسمیه
 اول نور قطب دیو اول نقطه به دیو لر که دایره دن بعد جرج
 برابر اوله و دایره حرکت ایتد که حرکت ایتیه و کرده ارض

طالع
قطب

اول زنده

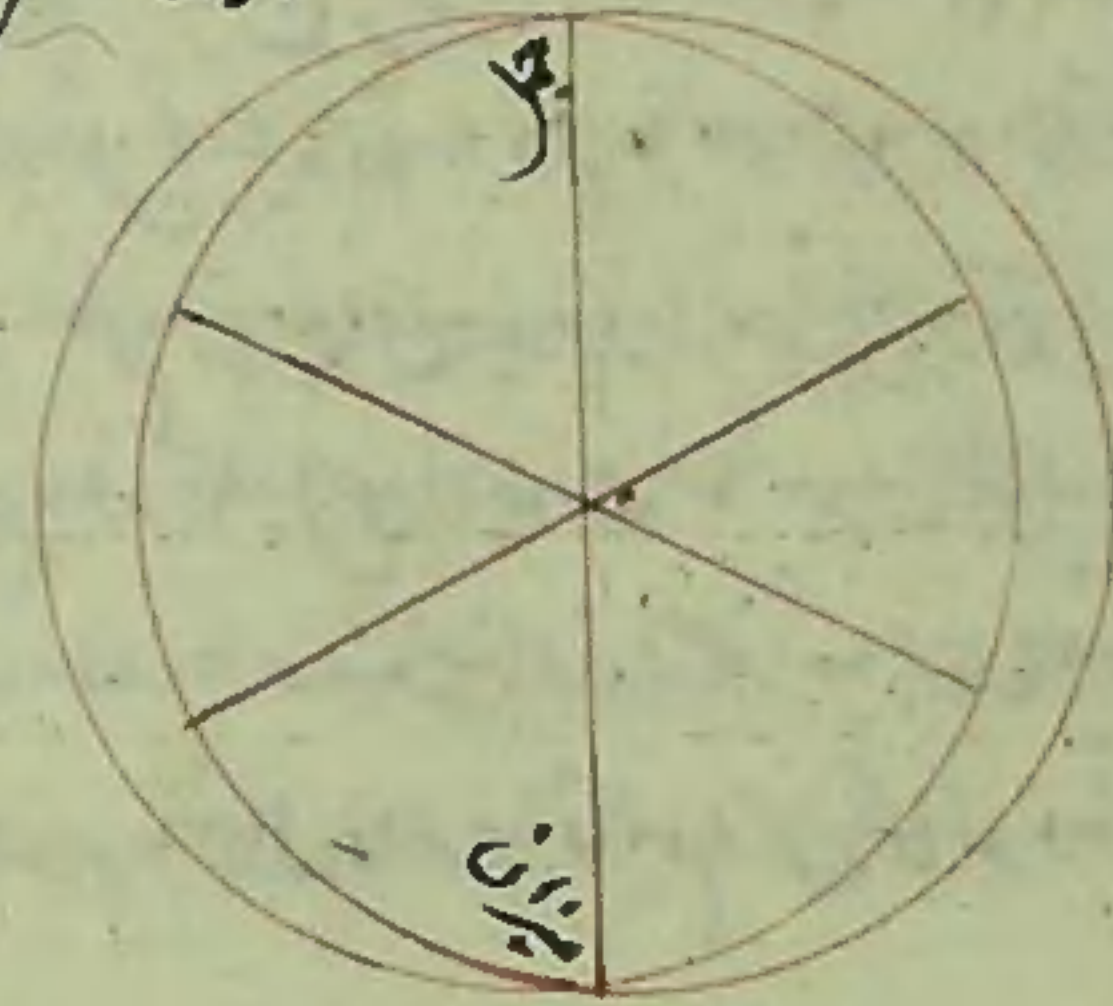
اول زنده دایره مذکور فلک سطحده حاصل اولان دایره صغیره
 به خط استوا تسمیه اول نور معدل النهار تسمیه اولند و غلک و جوی
 بود که شمس حرکت ذاتیه سید اکاکله که جمیع اقالیمه کیم کوند
 برابر اولور **منطقه البروج** فلک **اعظم** سطحده معروضه بر دایره عظیمه
 در قطبینه قطبی البروج تسمیه اول نور معدل النهار سطحده دکلده
 معدل ابد ایکی نقطه ده تقاطع ایدر که اول نقطه لره اعتدال نقطه تسمیه
 اول نور بری اول حمل و بر اول میزان در بود دایره نک نصفی قطب شمالی
 و نصفی قطب جنوبی طرفین واقع اولوب هر نصفه التشر برج
 وار در زیر بوفلک اربابی هو دایره ای او جیوز التشر بخش ایدر
 و هر بخش بر درجه دیوب و هر برجی او نور درجه به تقسیم ایدر که
 پس التی برج یوز سکسان درجه اولور که دایره مذکور نک نصفی
 در لازم کلدیکه بر وجه نصفی شمالی و نصفی جنوبی اوله بر وجه شمالی
 منتصفنده **راس سرطان** واقع اولوب اکا انقلاب صغیری و بر وجه
 جنوبیه نک منتصفنده **راس جدی** واقع اولوب اکا انقلاب شتوی
 تسمیه اول نور زیر التشر اوله کلد که ایام صیفده کوند قسالمغه
 باشد و شمس ثانیه کلد که ایام شتاده کوند زرا و زانغه باشد
 بر وجه شمالیه نک اسامی سی بوند در **حمل** **ثور** **جوزا** **سرطان**
اسد **سنبله** **بروج جنوبیه** نک اسامی سی بوند در **میزان**
عقرب **قوس** **جدی** **دلو** **حوت** **ننه کیم** بونظده **بیابان**
 اولند در **نظم** بر جهان دیدم که از مشرق بر آورند سر
 جمله در تسبیح و در هدیل حی لایموت **جون** حمل پس نور و جوزا
 بر سرطان و اسد **سنبله** میزان و عقرب قوس جدی و حوت
 چون اکثر معوره شماله در و اقالیم دخی اکاکوره تقسیم و تشر

معدل
بروج

مطلب دائرة الافق

بلا و شمالیه و کیجه و کوندزک اوزالوب و قسالمه لرین شمسک
بر وجهه سیرنه کوره بیان ایده لیم معلوم اوله که شمس بر حرم
کری در اگرچه فلک رابعه در لکن مرکز منطقه بر وجهه
آیرلو حرکت و اتیه سبله اون ابکی بر جی بر سینه شمسیه و دور
ایدرا اول حمله کله که جمیع معوره هم کیجه و کوندز بر آبر اولور و
احسن من قال فیہ آهوی آتین رو چون از بره بر آید
کافور خشک کرد و بامشک بر آبر اول حمله کیوب تاراس
سر طانه وارنجه کیجه قیالوب کوندز اوزالوب بر شمسک کلی
و توری و جوزای سیر اید و کی مدتة فصل ربيع دیر لر اول سر طانه
کله و کی وقت اطول نهار در ربعه کوندز قسالمه و کیجه اوزالوب
باشلر تا اول میزانه وارنجه اکا و اردقه کیجه و کوندز بر آبر
اولور بر شمسک سر طان واسه و سبله بی سیر اید و کی مدتة
فصل صیف دیر لر اندنصره کیجه اوزالوب کوندز قسالمه باشلر
کلنجه اکا کله که اطول لیل اولور خلق اکاشب بلد ایدر لر بر شمسک
میزان و عقرب و قوس سیر اید و کی مدتة فصل صیف دیر لر اندنصره
کوندز اوزالوب کیجه لر قیالوب باشلر تا یینه اول حمله کلنجه بر شمسک
جدر و لو و حوتی سیر اید و کی مدتة فصل شتا دیر لر الی ماشاء الله
بو منوال اوزره حرکت ایدر

برین شکل

نورانی

مطلب دائرة النهار
واللیل والمشرق
والمغرب

مطلب دائرة الافق

دائرة الافق بر دایره عظیمه در که فلک مرئی و غیر مرئی فصل ایدر
یعنی فلک اول دائرة دن یوفاروسی کورینور و اندن اشغی
کوندز طلوع و غروب بود دائرة دن معلوم اولور یعنی مثل کوب
بودائرة نک اوستنده اولسه طالع التند اولسه غارب دیر لر بودائرة
نک قطبدر سمت راس و سمت قدم نقطه لر بر سمت راس و قدم
فلک اعظم سطح محد بنده ایکی نقطه دن چهار تدر که بر شخص استقامت
اوزره قائم اولسه و بر خط فرض اوله که اول شخصک ابغی التند
مرکز ارضه اوزالوب فلک اعظم سطحه چقف اول خط منتهی اوله و
نقطه به سمت قدم دینور و بر اوجی و خنی باشنه اوجدن جقوب فلک
اعظم سطحه چقف اول خط منتهی اوله و خنی نقطه به سمت راس دیر لر
و معلوم اوله که افق اوج قسمدر
زیرا اگر افق قطبدر معتدل النهار
اوزرینه واقع اولور ایسه اکا
افق مستقیم دیر لر خط استواء
واقع بلادک افق کبی و اول مواضعه قطب عالم افق اوزرینه
ماس اولوب و قور فلک و قور دولایی دیر لر جمیع اجزا فلک طلوع و
غروب ایدر و کیچون و اگر افق قطبدری معتدل النهار قطبدرینه منطبق و
افق و خنی معتدل منطبق اوله اکا افق رجوی دیر لر و در فلک و در رجوی
دیر لر زیرا اول مواضعه فلک و کمر من کبی دور ایدر اول مواضعه
عرض تسعین دینور که آنده التی آی کیجه و التی آی کوندز اولور و اگر کور
ایکی قسم کبی اولماز ایسه افق جمالی دیر لر زیرا اجزا فلک جمالی حرکت
ایدوب و در فلک و در جمالی دیر لر اکثر آفاق بوبله در آنده بعض کوب
ابدی الظهور و بعض کوب ابدی الخفاء و در خنی معلوم اولسونکه

مطلع خط مع شرق و مغرب

دایره افق معدل النهاری تنصیف ایدن ایکی نقطه ده که برینه نقطه
 مشرق و برینه نقطه مغرب تسمیه اولور و بوا یکی نقطه تک مابیننه
 و اصل اولان خط مستقیم خط مشرق و مغرب و بنور دایره نصف
 النهار بر دایره عظیمه در که عالمک ایکی قطبینه و سمت راست و قدیمه
 اوغایوب فلکدن نصف شرقی و نصف غربی فی فصل ایدر و شمس فوق
 الارض بودایره به کله کده وقت روال و تحت الارض کله که نصف
 اللیل اولور و بودایره تک قطبدر نقطه مشرق و مغرب در دایره
 افق ایدر ایکی نقطه تقاطع ایدر از جنوب طرفه واقع اولانه نقطه جنوب
 و شمال طرفه واقع اولانه نقطه شمال تسمیه اولور و بوا یکی نقطه
 تک مابیننه و اصل اولان خط مستقیم خط نصف النهار و بنور
 دایره الارض بر دایره عظیمه در که سمت راست و قدیمه و بر خط
 مستقیم طرفه اوغار که مرکز عالمدن مرکز شمس یا مرکز کوكبه
 اوغایوب فلک اعظم سطحه منتهی اوله و بودایره افق ایکی نقطه
 قطع ایدر که اندر سمت نقطه لر تسمیه اولور و بر خط مستقیم
 سمتنه و بر لر لکن بوا یکی نقطه ثابت و کلدر در یکله دایره افق اوزر
 بر موضعدن بر موضع انتقال ایدر لر پس قطبدر که کانتقال
 ایدر لر لکن خط استوا ده که دایره ارتفاع معدل النهار منطبق
 اولد قده قطبدر انتقال ایتد لر زیر اولد قده برجه قطبدر نقطه جنوب
 و شمال اولور و وضع معلوم اوله که دایره افق نقطه مشرق و مغرب
 و نقطه شمال و جنوب ایدر دورت بخش اولور و بوفن اربابینک
 دایره دن بر قطعه به قوس تسمیه اولور و طقسان درجه اعتبار
 اولنان قوسدن بر قطعه قوس اخذ اولنه طقسانه و ارنجه بایینه
 تمام قوس دینور ایدر اگر دایره ارتفاع معدل النهار منطبق اولور

نقطه

نقطتی سمت نقطه جنوب و شمال منطبق اولور اگر بوا یکی منوال
 اوزره اولمر سه البته مذکوره نقطه لر یکت بری یا نقطه جنوب ایدر
 مشرق مابیننه و بری نقطه شمال ایدر نقطه مغرب مابیننه واقع اولور
 یا خود بری نقطه شمال ایدر نقطه مشرق مابیننه و بری نقطه جنوب
 ایدر نقطه مغرب مابیننه واقع اولور پس دایره افقدن بر قوس که
 بو نقطه لر ایدر نقطه مشرق و مغرب مابیننه واقع در اکا قوس سمت
 تسمیه اولور و بر قوس که بو نقطه لر ایدر نقطه جنوب و شمال مابیننه
 واقع در اکا تمام سمت دیر لر و کاه اولور که سمت بو لنور تمام سمت
 بولنماز مثلاً قطب عالمدن ارتفاع النبه یا کوكب نصف النهار ده
 بولنه دایره ارتفاع دایره نصف النهار منطبق اولوب
 قوس سمت طقسان درجه اولور و وضع معلوم اوله که خط استوا
 دایره ارتفاع معدل منطبق اولد قده دایره نصف النهار منطبق
 اولور و خط استوا دن غربی مواضعه بر نقطه که انک مدار ی
 سمت راسته اوغایه دایره ارتفاعی دایره نصف النهار بر مرکز منطبق
 اولور تحت الارض و بر نقطه که انک مدار ی سمت قدیمه اوغایه دایره
 ارتفاعی دایره نصف النهار بر مرکز منطبق اولور فوق الارض بود
 اولان صورتلردن غیر بده دایره ارتفاع دایره نصف النهار ایدر
 کره منطبق اولور بر کره فوق الارض و بر کره تحت الارض زیر کوكب
 مدار و دایره نصف النهار ایدر ایکی برده تقاطع ایدر اگر کوكب طلوع
 و غروب و ارایسه نقطه تقاطع بری فوق الارض و بری تحت
 الارض اول نقطه تقاطعه کله کله منطبق اولور و اگر کوكب ایدر
 الظهور اولور بر محل تقاطعین فوق الارض اولوب انطباقینک بری
 ارتفاع اعلی و ارتفاع اسفله اولور ایدر انحنایک عالی بوا یکی

اید معلوم اولور نه کیم تخیل صحیح اید میتقندر دایره اول السموت
 بر دایره عظیمه در که سمت رأس و قدمه و نقطه مشرق و مغرب
 اوغرا و قطبدری نقطه جنوب و شمال در دایره نصف النهار اید
 سمت رأس و قدمه تقاطع ایدر و بگو دایره اید فلک نصف
 و نصف شمالی سی فصل اولور و اول سموت تسمیه اولند و غنک و
 بود که دایره ارتفاع بود که منطبق اولد قدده دایره ارتفاع
 سمت اولان زیر انقطنی سمتک بری نقطه مشرقه و بر نقطه مغربه
 منطبق اولور و اول وقت کو کیک ارتفاعه الار ارتفاع الذی است
 که تسمیه اولنور پس دایره ارتفاع بود دایره دن ابر لغه باشد
 افق او زرنده سمت پیدا اولغه باشد لهذا بود دایره سموت اولی
 اولور و دخی معلوم اولد که کره عالم دایره اول السموت و دایره
 نصف النهار و دایره افق اید که بخش اولور و دوری فوق
 الارض و دوری تحت الارض و دایره المیل بر دایره عظیمه در که
 معک ک قطبدرینه اوغرا یوب معدل و منطقه البروج اید تقاطع اید
 بود دایره اید کو کیک و اجزاء فلک البروج معدل بعد و میلی
 معلوم اولور سابقا معلوم اولش ایدی که معدل النهار منطقه
 بروج اید اول محل و اول میزانه تقاطع اینست و بر اول محل
 و اول میزانک میله یوقدر زیر امیل معدل دن بعد دن عبارتند
 و اول حمل دن اول سر طانه کلنجه میل مترا اید اولور و اول سر طانه منطقه
 بروج اجزا سمتک معدل دن غایت بعید موضعی در بعد میل
 تناقضه باشد تا اول میزانه کلنجه که انده میل یوقدر بعد اول
 جدید و ارنجه میل مترا اید اولور و اول جدی اول سر طانه که منطقه
 البروج اجزا سمتک معدل دن غایت بعید موضعی در بعد میل

تناقضه

تناقضه باشد تا اول حمل کلنجه و معلوم اولد که اول سر طانه اول
 جدی سمتک میل در میل کلنجه و باقی اجزا سمتک میل جنوبی در لر
 و بروج شمالیه سمتک میل شمالی و بروج جنوبیه سمتک میل
 جنوبی تسمیه اولنور و دایره میل دن بر قوس که معدل اول منطقه
 بروج اجزا سمتک میل دن واقع اولد جانب افریدن اکا قوس میل
 و معلوم اولد که میل کلنجی ابر صادده مختلف بولش در فلبس
 زمانده یکری دورت درجه بولش در بطلمیوس و ابر بخش
 رصدنده یکری اوج بوجی درجه و الی بر دقیقه و یکری ثانیه
 بولش در مامون رصدنده یکری اوج بوجی درجه و اولوزش
 دقیقه بولش در بعد بعض اصحاب ابر صاد یکری اوج درجه و اولوز
 اوج دقیقه بولش در محو و تجدی رصدنده یکری اوج درجه و اولوز
 یکی دقیقه و اولوزش ثانیه بولش در نصیر طوسی مزارغه رصدنده
 یکری اوج بوجی درجه بولش و افضل حکماء المهندسین غیبات الدین
 جیحید کاشی سرقند رصدنده یکری اوج بوجی درجه و اولوزش ثانیه
 بولش در و الله اعلم بقای این الامور و المقنطرات اول دایره
 صفار در که دایره افق موازی سمت رأسه کلنجه و سمت قدمه
 اینجه یعنی افق استنده فرض اولنان افق دن کو جوک اید استنده
 فرض اولنان اندن کو جوک و هکذا سمت رأسه کلنجه بولش
 ارتفاع وینور و افقک استنده فرض اولنان افق دن کو جوک
 و هکذا تا سمت قدمه اینجه بولش مقنطرات الخطوط وینور افق دن
 سمت رأسه اینجه مقنطرات طقسان درجه در لهذا مصلح آله
 اسطرات و ربع ناموده **ص** یا زار لر و المدارات الیومیه
 اول دایره صفار در که معدل موازی فرض اولنوب قطب جنوبی

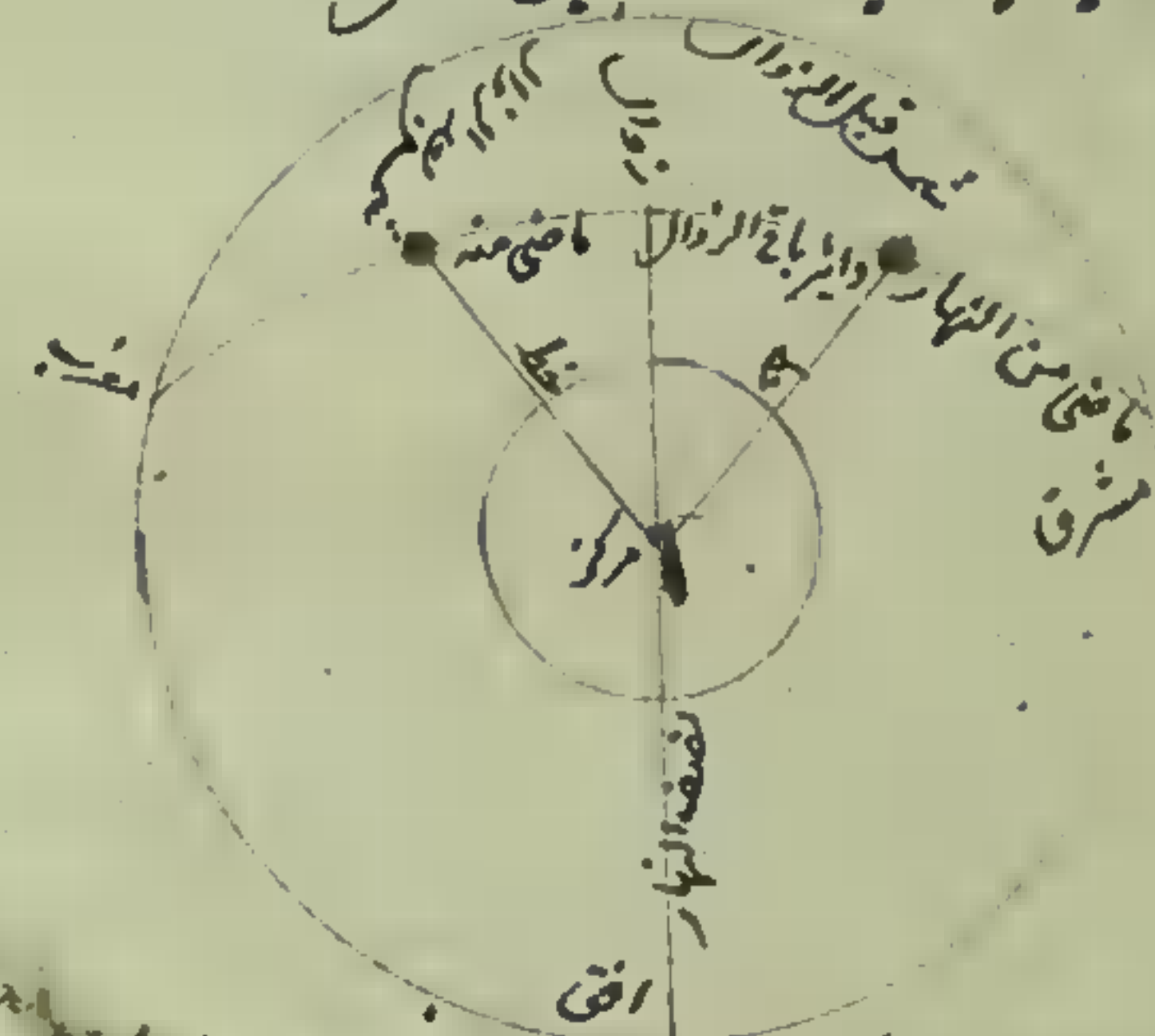
کلنجه سمت قدمه اینجه

و قطب شمالی به وارنجه بری برندن کوجوک قطب جنوبی طرفند
 اولان مدارات جنوبیه و قطب شمالی طرفند اولان مدارات
 شمالیه تسمیه اولنور خط استواء و جمیع مدارات افقی قطع ایدو
 مدارات یک نصفی فوق الارض و نصفی تحت الارض اولور زیر آسمان
 افقی مستوی در قطبی عالم افق اوزره واقع اولوب اندر جمله
 اجزا فلک هم طلوع هم غروب ایدر اما آفاق مائله اگر شمال
 اولور ایسه معدلن شمالی اولان مداری قطع ایدکده فوق
 الارض اولان قوسه بویوک تحت الارض اولان قوسه کوجوک
 اولور جنوبی اولان مدارک عالی بونک عکس در اگر افق جنوبی
 اولور ایسه معدلن جنوبی اولان مدار قطع ایدکده فوق
 الارض اولان قوسه بویوک تحت الارض اولان قوسه کوجوک
 شمالی اولان مدارک عالی بونک عکس در آفاق مائله شمالیه
 بعض مدارات جنوبیه بی افقی قطع ایدر مضافدن اشاعی اولور
 و بعض مدارات شمالیه بی قطع ایدر مضافدن یوقار اولور
 تحت الارض اولان مدارده بولنان کواکب طلوع ایتمز انده
 ابدیه انحفا و فوق الارض بولنان مدارده اولان کواکب
 ایتمز انده ابدیه الظهور تسمیه اولنور و اگر افق رجوی اولور
 ایسه افق معدله منطبق اولور زیر امعدلک قطبدر سمت راست
 و قدیمه منطبق اولور معدلن اشاعی واقع اولان مدارات
 ابدیه انحفا و یوقار و ده واقع اولان مدار اب ابدیه الظهور
 اولور پس شمس اگر ابدیه الظهور اولان مدار لوده بولنور
 اصلا غروب ایتمز ابدیه انحفا اولان مدار لوده بولنور اب
 اصلا طلوع ایتمز الی آئی کجه و الی آئی کوندر اولور و غنک و جه

بودر

بودر و قوس النهار شمسک مدارندن بر قوسه فوق الارض
 که مدار مذکورک افق ایدر جانب مشرقه تقاطع ایدو و نقطه
 ایدر جانب مغربه تقاطع ایدو و نقطه مابیننده محصور اولر
 و فوق الارض افق ایدر تقاطع ایدو و نقطه دن دایره نصف
 النهار ایدر تقاطع ایدو و نقطه به کلنجه اولان قوسه نصف قوس
 النهار تسمیه اولنور و قوس اللیل مدارندن کوردن بر قوسه
 تحت الارض که افق ایدر جانب مغربه تقاطع ایدو و نقطه ایدر
 جانب مشرقه تقاطع ایدو و نقطه مابیننده محصور اولر
 و تحت الارض افق دن دایره نصف النهار ایدر تقاطع ایدو و
 نقطه به وارنجه نصف قوس اللیل تسمیه اولنور و کوبک قوس
 النهار و نصف قوس النهار و قوس اللیل و نصف قوس اللیل
 بو که قیاس اولنه فائده معلوم اولسونکه ابتدا النهار ایشاع
 قاتنده صبح صادق طلوع عندند و بیکلک ابتدا ایشاع جرم شمسک
 غروبند و اهل روم و فارس قاتنده نهارک ابتدا ایشاع جرم شمسک
 طلوع عندند و ابتدا لیل جرم شمسک غروبند و همچنین قاتنده
 متعارف بودر و بعض بر اجمیع صادق طلوع عندن جرم
 شمس طلوع ایدر نجه و جرم شمسک غروبند شفق غایب اولنجه
 نه نهار دن جوه در نه لیل دن جوه در بلکه فصل مشترک در لر
 الدائر مدار شمسک بر قوس در که مرکز ارضدن بر خط مستقیم
 مرکز شمس و غایوب مداره منتهی اولر اول خطک طرفله
 افق مشرق یا افق مغرب مابیننده محصور اولر بر قوس النهار
 کوره دایره فی تفصیل ایدر لیم تا قوس اللیل احوال دخی معلوم
 اولر امد معلوم اولسونکه شمسک دن ارتفاع النان وقت

قبل الزوال اوله خط مذکور را به مشرق مابینده حاصل اولان
 قوسه دایره ماضی من النهار و دایره ماضی من الطلوع و یوز
 و خط مذکور را به دایره نصف النهار یا خود دایره افق مغرب
 مابینده حاصل اولان قوسه دایره باقی دیر از اوله باقی الزوال
 و فضل دایره ثانی به باقی من النهار و باقی الی الغروب دیر و
 اگر ارتفاع المان وقت بعد الزوال اولور سه خط مذکور را به
 نصف النهار مابینده یا خود دایره افق مغرب مابینده اولان
 قوسه دایره ماضی دیر از اوله ماضی من الزوال و فضل دایره
 ثانی به ماضی من النهار و ماضی من الطلوع و خط مذکور را به افق مغرب
 مابینده حاصل اولان قوسه دایره باقی من النهار و دایره باقی الی
 الغروب سیمیه اید به ریز برین شکل

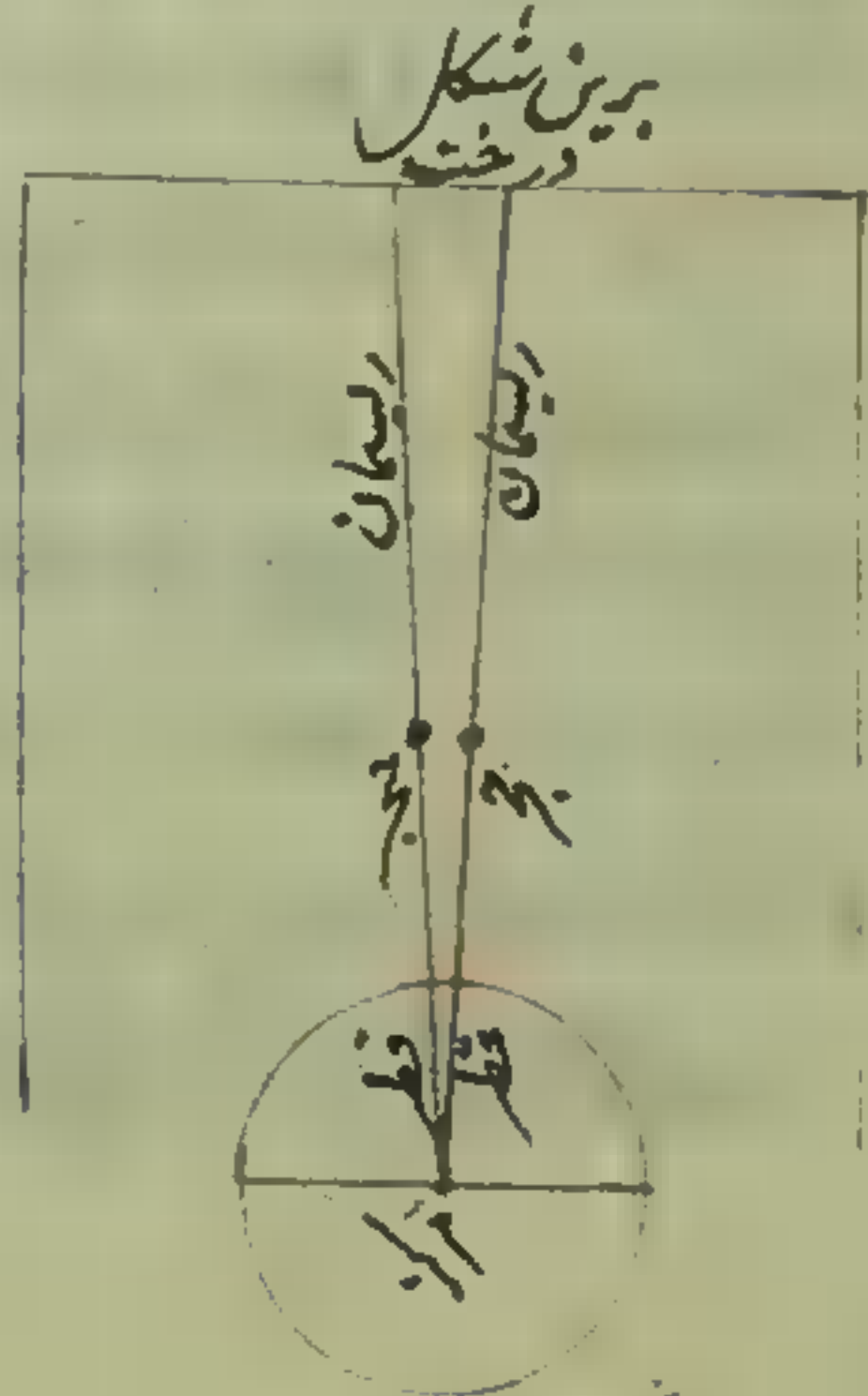
و وضع معلوم اوله دایره قاج درجه اوله وضع معلوم اوله خط مذکور
 آنی اوان لبشه تقسیم اید و به هر قسمته بر ساعت مستویه دیر
 و هونه باقی قالور سه دره تقسیم اید و به هر قسمته دقیقه ساعت
 در هر مثلاً دایره اولوز بر درجه اولسه یکی ساعت و دیگری
 دیر لران شاء الله تعالی عن قریب بر حوسر تفصیل اولور سه

معلوم اولکی اوان بیش
 درجه بر ساعت اولور
 دقیقه بر درجه دوز
 دقیقه اولور

المشرق

المشرق دایره افق در که مدار را به افق تقاطع اید و
 نقطه اید نقطه مشرق مابینده محصور اوله سابقا معلوم اوله یک
 مدارات معادل موازید ر پس هر کوکب سه سعه مشرق سه سعه مغرب
 موافق اولور و مدار کوکب اید نقطه مغرب مابینده افق در
 اولان قوسه سه سعه مغرب دیر لور و اگر کوکب معادل اولور سه سعه
 سه سعه مشرق اوله اگر مدار معادل جنوب اوله سه سعه مشرق جنوب
 اگر شمال اوله شمالی اولور سمت القبلة للبلد افق در قوس
 در که بلد یک نصف النهار را به دایره که سمت رأس بلده و سمت
 رأس اهل مکه به او عایه بونک مابینده محصور اوله ان شاء الله
 تعالی محاسبه تفصیل اولور بیان اولور عرض البلد دایره نصف
 النهار در بر قوسه که معادل النهار را به سمت رأس بلده مابینده
 محصور اوله چونکه عرض بلد سمت رأس بلد خط استواء در
 عبارت ر پس خط استواء عرض تصور اولور جنوب اندر جنوب
 و شمال طرفه واقع بلاد و تصور اولور و غی ظاهر در و بوقوس
 مذکور قاج درجه ایسه قطب طاهر یک افق بلد در ارتفاعی و قطب
 خفینک الخطوطی اول مقدار اولور مثلاً اگر عرض بلد شمالی قریب
 اوله قطب شمالینک افق بلد در ارتفاعی و قطب جنوبینک الخطوط
 و غی فرق درجه اولور لرا حاصل دایره نصف النهار در بر قوسه
 که معادل اید سمت رأس بلده مابینده محصور اوله افق بلد اید
 عالم مابینده محصور اولان قوسه مساوی اولور طول البلد
 معادل در بر قوسه در که متساوی عمارت نصف النهار اید طولی
 مطلوب اولان بلد یک نصف النهار مابینده محصور اوله یعنی
 یکی نصف النهار که معادل اید تقاطع اید و کی نقطه لرا مابینده

مطلوب
 سمت القبلة
 للبلد

صو و اریکن ثقلان حسن اینتر لریزیرا قریب ده کی صو جیتر نین خانج
اولد و فچون جیترینه طالب اولوب اشاغی حرکت ایند و کچون ثقلنه
معلوم اولور در یاده کی صو جیتر نده اولد و فچون اشاغی حرکت اینتر
حنه ثقلتی حیر اولنه و حقیقه الحال معلومه لن لایوب عن عمله شقال
ذرة فی الارض ولا فی السماء و دخی معلوم اوله که کره ارضک
سطحنده اوج دایره فرض اینشدر بری معدنک سطحنده که اکا
خط استوا وینور و بر خط استوانک معمر اولانک منتصفیک
افقک سطحنده و بر مذکور اولان منتصفک دایره نصف النهار
سطحنده پس خط استوا ارضی تنصیف ایدر که بر نصفی جنوبی
و نصفی شمالی اولور و دایره ثانیه بو نصفلرک هر برین تنصیف
ایدوب ارض و دورت بختن اولور بودورت بختن معمر
اولان ربع شمالینک بریدر که اکا ربع سکون دیر لریاتی اوج
بخشی خوابد و دایره ثالثه معمر اولان ربعی تنصیف ایدر که
نصفی شرقی و نصفی غربی و دایره اولی ایله دایره ثالثه ایکی
نقطه تقاطع ایدر لغارات طر فنده اولان نقطه تقاطعه قبه
الارض و قبه ارضین و وسط الارض تسمیه اولنور و بعض حکما
قبه الارض دیومعوره نک و سطنه دیرلر که انک طوی طفسان درجه
و عرضی اولوز اوج درجه اوله لکن مشهور قول اولد و معلوم
اوله که معوره نک عرضی التشر الیه درجه در که انده قطب برج
شمالی ارتفاع اعلا سنده نصف نهاره کله که بقعه اهلنک
سمت راسته کور چونکه هر درجه یکرمی ایکی فرسخ و بر فرسخک
ایکی تسعی مقدار اعتبار اولنه عرض معوره نک دور تیور
التشر الیه فرسخ و ایکی میل اولور و معوره نک ابتدا سی خط استوا

مطالع
بقية كوة الارض
الى قلعة م
نصفا

وندرنشیم بطلمیوس محسوطی نام کتابنده ذکر ایتد لکن
 بنه بطلمیوس جزو افیا نام کتابنده دیتد که خط استوان
 جنوب طرفنده زینج و جهت سمتند معور و وار در نهایت
 عرضی اوان التی درجه و یکری بشر دقیقه در بوکا کوره عرض معور
 سکسان ایکی درجه و یکری بشر دقیقه اولور که بیک سکر یوز
 او تو ز بر جتی فرسخ اولور و معور نهک طولی یوز سکسان درجه
 در که در و ت بیک فرسخ اولور و ابتداء طولده اختلاف ایتد یل
 حکماء هندی ابتداء معور بهی مشرق طرفنده کنک دن و بر
 بر موضع وار در و بر اجه هندی ز عینجه انده شباطین ساکن اولور
 آنان اعتبار ایتد یل و حکماء یونان ابتداء به مغرب طرفنده
 وید یل لکن یونان ده اختلاف ایتد یل بعضی متاخرین بحسب
 ساحل غربی سندن اعتبار ایتد یل و بعضی متقدمین خراب
 خالدهات وید یل و بر ججه و وار در بری برینه یقین حالا اندری
 دریا با صحت در کنارنده بعد اوان درجه در این اعتبار ایتد یل
 و بوفیریک طقسان التی سنه سی تار یکنده استنبوله اطلس
 مینوف نامنده بر فرنگی تار یکنده کوردم که ابتداء معور اول موضع
 دندر که انجوه نک طرف غلیظی درست قطب شمالی به متوجه اوله
 و محوسه فر لوره هم ابره تو جهی بابتده تدقیق اولوب حالا قطب
 شمالیدن شرق طرفنده بر جتی درجه بعد وار بر نقطه به متوجه
 الحاصل معور نهک کنک دن و بر طرفی علی اختلاف الاقوال مواضع
 مذکوره وندردخی معلوم اولسونکه ربع مذکوره دن معور
 اولان بقاعی یدی قطعه به تقسیم ایتد یل معدله مواز یدی خط
 مستدیر فرض اینمکه بونله اقالیم سبعة تسمیه اولبور اقالیم اولک

خط
 قی المهور
 الی سبعة

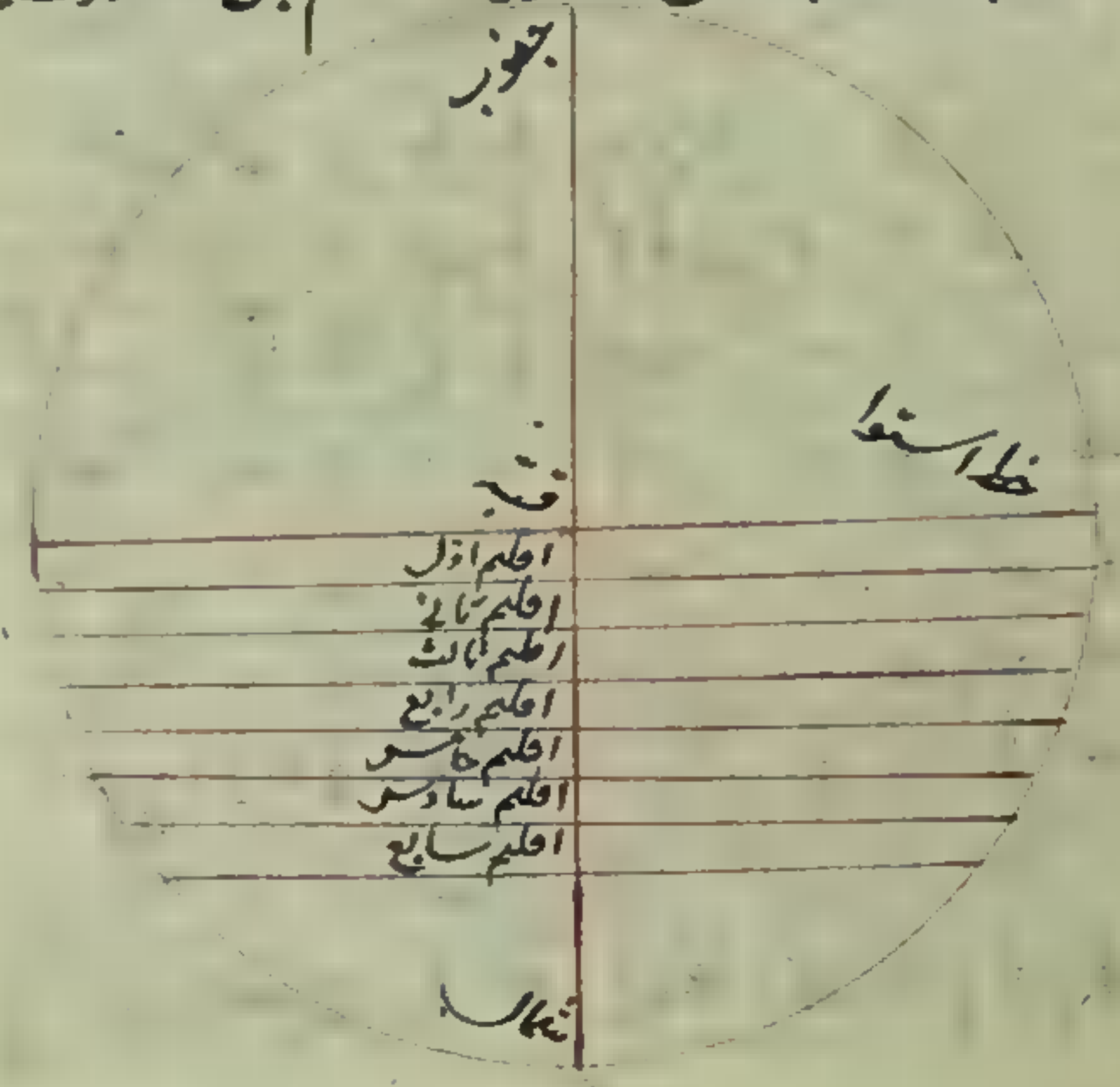
ابتدا کنده

ابتدا کنده اختلاف ایتد یل بعضی وید یل که خط استوان
 پس عرضی اولماز و لیل و نهار انده اوان ایکی ساعت اولور و بعضی
 وید یل که اقالیم اولک ابتداء اول موضعدر که عرضی اوان ایکی درجه
 و فرق دقیقه اوله که طول نهار اوان ایکی ساعت و فرق بش دقیقه
 اولور و اقالیم اولک اورتا به اول موضعدر که عرضی اوان التی درجه
 و او تو ز یدی دقیقه اوله که انده اطول نهار اوان اوج ساعت اولور
 و آخری اول موضعدر که عرضی یکری درجه و یکری دقیقه اوله که
 اطول نهار اوان اوج ساعت و اوان بش دقیقه اولور و بولید
 یکری طاع و او تو ز نهر عظیم وار در آدمی سیاه اولور اقالیم
 ثانیثک اولی اقالیم اولک آخریدر و اورتا به اول موضعدر که
 عرضی یکری دورت درجه فرق دقیقه اوله که اطول نهار اوان
 اوج ساعت او تو ز دقیقه اولور و آخری موضعدر که عرضی یکری
 یدر درجه او تو ز دقیقه اوله که اطول نهار اوان اوج ساعت
 فرق بش دقیقه اولور و بولید یکری طاع و یکری یدی نهر عظیم
 وار در آدم کندم کوندر اقالیم ثالثک ابتداء اقالیم ثانیثک
 آخریدر و اورتا به اول موضعدر که عرضی او تو ز درجه و فرق دقیقه
 اوله که انده اطول نهار اوان دورت ساعت اولور و آخری اول
 موضعدر که عرضی او تو ز اوج درجه و او تو ز یدی دقیقه اوله که
 انده اطول نهار اوان دورت ساعت و اوان بش دقیقه اولور
 بولید اقالیم او تو ز طاع و یکری ایکی نهر عظیم وار در آدمی اسمدر
 اقالیم رابعک اولی اقالیم ثالثک آخریدر و اورتا به اول موضعدر که
 عرضی او تو ز التی درجه و یکری ایکی دقیقه اوله که انده اطول نهار
 اوان دورت ساعت و او تو ز دقیقه اولور و آخری اول موضعدر که

عرضی اولوز سکر درجه واللی دورت دقیقه اوله که آنده اطول
 نهار اون دورت ساعت و فرق بشر دقیقه اوله بواقلمده اون
 بشر طالع و یکری یکی نهر عظیم وارد در آدمی اسم ایلده بیض میانه در
 اقلیم خامسک ابتدا سه اقلیم را بکث آخریدر واورته سه اولوز
 که عرضی فرق بر درجه و اون بشر دقیقه اوله که آنده اطول نهار
 اون دورت ساعت و فرق بشر دقیقه اولوز و آخر اولوز
 عرضی فرق اوج درجه و یکری یکی دقیقه اوله که آنده اطول نهار اون
 بشر ساعت دقیقه اولوز بواقلمده او تو طالع و اون
 بشر نهر عظیم وارد در آدمی بیاض اولوز را اقلیم سادسک ابتدا سی
 اقلیم خامسک آخریدر واورته سی اولوز موضعدر که عرضی فرق بشر
 درجه و یکری بر دقیقه اوله که آنده اطول نهار اون بشر ساعت
 و او تو ز دقیقه اولوز و آخر اولوز موضعدر که عرضی فرق بر درجه
 و اون یکی دقیقه اوله که آنده اطول نهار اون بشر ساعت و او تو
 فرق بشر دقیقه اولوز بواقلمده اون بر طالع و فرق نهر عظیم و او
 آدمی قیر مری ایلده صارد میانه در اولوز را اقلیم سادسک ابتدا سی
 اقلیم سادسک آخریدر واورته سی اولوز موضعدر که عرضی فرق
 سکر درجه واللی یکی دقیقه اوله که آنده اطول نهار اون بشر
 اولوز و آخرنده اختلاف ابتدا بر بعضی بونک آخر آخر معوره
 یعنی عرض الشمس الیه درجه اولان مواضعدر دیدیلر و جهور حکما
 بواقلمک آخری اول مواضعدر که عرضی الیه درجه و یکری دقیقه
 اوله دیدیلر بواقلمده اون بر طالع و فرق نهر عظیم وارد در آدمی صارد
 یقین قیر فرق بیاضدر و معلوم اوله که اقلیم او کث ابتدا سه ایلده سطلی
 مابینده کث اقلیم سادسک و سطلی ایلده آخر مابینده اولان عمارت

در این شهر

بر نشاندر زیر اول غایت است و ثانی غایت صودق اوله و غیجون
 جو قلیق بنی آدم تحمل ایلده مز سببی بودر که حالا حنیض شهر جنوب
 اولوب شمس سمت راستینه یک یقین اوله و غیجون اول غایت
 است اولوز و آدمی سیاه اوله و غنک سببی بودر که و با جاکری
 اینجه اوله و غنک و جی بودر که حمارت شمس رطوبتدرین بوقایده
 جذب ایلدر و اوج حالا شمالده اولوب شمس سمت راستینه
 بعید اوله و غیجون ثانی غایت صودق اولوز و جهور حکما دیدیلر
 او زره آخر عمارتدن الشمس الیه عرضنه عمارت وارد در حق
 الشمس اوج عرضنده بر معور جزیره و آمد در اکا تولی دیو لر
 آنک قومی صوغوق شدیدا اوله و غیجون حکما ملزم ساکن اولوز
 آنده اطول نهار یکری ساعت در و الشمس دورت عرضنده بر عمارت
 وارد در قومی صقالبه دندر بر ششی بلبلر آنده اطول نهار یکری
 بر طالع در و الشمس الیه عرضنده بر عمارت وارد در که قومی وحشی
 جانور کبی طاعلم ساکن اولوز و آمد اعلم بانی ملکه صورت اقلیم

و دخی معلوم اوله که مامون زماننده حکما دن بر طائفه بریه
سنبهارم بر درجه نیک مقدار بینی تحصیل است یار بکری ایکی فرسخ
و بر فرسخ ایکی تسعی مقدار اوله یار که هر فرسخ اوج میل و هویل
دورت بیک آدم که ذراع در هر ذراع یکرمی دورت
اصبع ده اصبع معتدل البی آره بعون پنجه اوله پس مقدار
نذکور اوجیوز الشمس که مقدار محیط دایره در ضرب الفه
سکز بیک فرسخ حاصل اولور پس بر دایره که سطح ارضی محیط
اولش اوله سکز بیک فرسخ مقداری اولور و علم مساحت
که مبتین در که هر دایره نیک محیطی قطر نیک اوج مثلک و بر سبی
مقدار یدر تقریباً پس قطر ارض ایکی بیک بشیوز قرق بش
فرسخ اولور تقریباً و ارضک سطح ظاهر ندن مرکز و ارنجه
بیک ایکیوز بیش اوج فرسخ اولور تقریباً و است سجه
اعلم بر بعضی ملاک طولین و ارضین بیان اید ه لیم

اسماء ابجد	الطول	العرض	اسماء البلاد	العرض
سنبول	ن م	ما	زنجی	ح ط
زنجی	نا	م	اولوبه	ط
افسرای	خ	ح	سکندریه	لا
زنجی	ند	م	الوس	ک م
الاسیة	س ل	م	البحرین	ط
زنجی	ند	ل	زنجی	ک ل
الابولی	لر	م	عجب	ح
زنجی	ح	م	زنجی	ط
الکوب	ج	ح	زنجی	ک

[illegible]

المسألة السادسة
في بيان ما هو
المراد من قوله
عنه

مطلب
کواکب ثابتة
در سیاق

مطلب
اختلاف
مذاهب

المبحث الثاني فيما يتعلق بالكواكب معلوم اوله که کواکب یا ثابتة دریا
ستاره در ثابتة فلک بروج ده اولان کواکب در بروج سیدان اکا
فلک ثوابت دخی تسمیه اول نور ستاره افلاک سبعة اولان
کواکب در ثوابت ثوابت تسمیه اولند و غنک و جوی بود که بونک
او ضاعی بری برینه نسبت ثابتة در که قریب و بعید اولمازلر
و بعضی در دیدار که حرکت سر غایت بطی اولد و چون ثابتة تسمیه
اولند زیرا بطی موس قولنده فلک بروج یوز سنه تسمیه
بر درجه حرکت ایدر و بعضی اصحاب ارضاء قولنده الشمس التي
بمنه در درجه حرکت ایدر و نصیر طوسی و ابن اعلم قولنده بیش
سنه در درجه حرکت ایدر و دخی معلوم اوله که اکثر اهل نجوم قائلند
کواکب ثابتة النج مرتبه در و هر مرتبه به قدر تسمیه اول نور و هر قدر
دخی اوج مرتبه در اعظم اوسط اصغر پس مراتب کواکب اولان سکر
اولور و هر مرتبه نکت کند و در نظر اولان مرتبه اوز رینه فضلی
قد رساد سکر ثلثه اولور نصیر طوسی تذکره بیان ایند و که اوزره
قد رساد سکر اوسط نکت جوی کره ارضک اون بش بقی مثلی در
پس قدر رساد سکر اصغر نکت جوی کره ارضک اون مثلی و بر ثلث
اولور و قدر اولنک اعظم نکت جوی کره ارضک طقسان سکر مثلی
و بر سده اولور و غیبات الدین جمشید سلم السماء نام ثابته
بیان ایند و کی اوزره قدر رساد سکر اوسط نکت جوی کره ارضک
اولوز بش مثلی و بر عشری در بوکا کوره قدر رساد سکر اصغر نکت
جوی کره ارضک بکری اوج مثلی و بر ثلثی اولور تقریباً و قدر اولنک
اعظم نکت جوی کره ارضک ایکوز بکری یکی مثلی و بر ثلثی اولور
تقریباً و الله اعلم بحقیقة الحال و بعضی کواکب که بولوت پاره

یکی کورینور اکا سیاه وینور و قدر رساد سکر انشاخی اولان کواکب
مظلمه و خفیه تسمیه اول نور و دخی معلوم اوله که کواکب در صوره یک
بکری کواکب راج کواکب غیر یک اکا صغیره در لر و حکما کواکب در صوره
تعیین ایچون طقوز یوز اون بدلی کواکب در فرق سکر صورت
تخیل ایند یلر بعضی نام بعضی غیر نام و یوز بش کواکب دخی بوسور تم
اضافه ایدر اکا خارج صورت دیدار و بونم کور فرق سکر
صورتدن بکری بر صورت منطقه بر و جک شمالنده در که ایس
بونم در دت اصغره دت اکبر تین بقادس عوآ
فک جانی شلیاق دجاجه ذات الکوسه حامل اس
القول ذوالعنان حواجیه سهم عقاب ذوالفین
قطعة الفرس قوس اعظم مراه مسله مثلث
بو صورت نکت کواکب او جیوز اولوز بر در خارج صورتی بکری
طقوز در و اون بش صورت منطقه بر و جک جنوبنده در
اسامی بونم در قیطس جتاه نر ارنب کلب اکبر
کلب اصغره سفینه شجاع باطیه غاب قنطورس
سبع بحره اکلیل جنوبی حوت جنوبی بو صورت نکت
کواکب ایکوز طقسان دیدار و خارج صورتی اون طقوز در
واون یکی صورت منطقه بر و جک اولستنده و جوره سنده
در که اسامی بونم در جل ثوره توامان که جوزا دخی
تسمیه اول نور سرطان اسد عذرا که سنبه دخی تسمیه
اول نور میزان عقوب رآنی که قوس دخی تسمیه اول نور
جدی ساکب الماء که دلو دخی تسمیه اول نور سمکات که
حوت دخی تسمیه اول نور بو صورت نکت کواکب ایکوز سکر

مطلب
صوره بروج

طقوز در خارج صورتی الی بدیدر صغیره دن غیر یی بوان
 صورتی بروج نسیمیه و لنور . برج حمل . یکی بویوزی قیون
 صورتی در او کی مغرب و اردی مشرقه و ارقه سی شماله و
 ایقلای جنوبیه و آنغیل صیرتی قار شو بوجو رتک اون اوج
 کوکی و اردر . برج ثور بوا و کوز صورتی در که کو بکند
 کسکش و باشین او کینه صامش او کی مشرقه و آرد مغرب
 بوجو رتک او قوز یکی کوکی و اردر . برج جوزا یکی عرب
 او شاق صورتی در که بری برینه صامش باشدر شمال
 و مشرقه و ایا قار جنوب و مغرب در بوجو رتک اون سکر
 کوکی و اردر . برج سرطان بکج صورتی در او کی مشرق
 و شماله و آردی مغرب و جنوب بوجو رتک طقوز کوکی و اردر
 برج اسد ارسلان صورتی در بوز مغرب و آرقه سی
 شماله در بوجو رتک بکرمی بدی کوکی و اردر . برج سنبله
 برج جاریه صورتی در که یکی قنادی و اردر انگین صالیو
 باشه مغرب و شماله و ایا قار مشرقه و جنوبی صول البینی صالیو
 ضاع الین قالد رچکننه و الذه بر طوطام بغدادی سنبله سی
 و آرد بوجو رتک بکرمی الی کوکی و اردر . برج میزان ترازو
 صورتی در کفه لر مغرب و عمودی مشرقه بوجو رتک سکر
 کوکی و اردر . برج عقوب عقوب صورتی در باشه شماله
 و مغرب و قوی و غنی جنوب و مشرقه بوجو رتک بکرمی کوکی و اردر
 برج قوس ایا خندان بو غار زینه دکن فرس صورتی در
 و بو غار زدن بوقار و انسان صورتی و باشنده صامش
 و اردر و او قین یا مینه قوم مغرب سمتی طوطوب بونی

اورانمش

اورانمش و باین چکوب طوله ریش بوجو رتک بکرمی
 و اردر . برج جد رانی سی او غلا غلک کو بکند بوقار و سنه
 بکرمی و یکی بویوزی و اردر و آردی سی بلغنگ او زنا سندن
 قوی و غنه و ارنجه بکرمی ایا غنی مغرب سمتی و صیرتی شماله بوجو
 صورتی بکرمی سکر کوکی و اردر . برج دلو ایا غ و اردر زنده
 طور مشرب آدم صورتی در باشه شماله و ایا قار جنوبیه و
 بوزی مشرقه و اللین اورانمش و برالنده بر بوقار و اردر
 ریس جو رتک اول بر داغک صول ایا غنی التنه تو کلش و حنک
 آنغیل افش بوجو رتک فرق یکی کوکی و اردر . برج حوت
 یکی بونی صورتی در که برینک قوی و غنی آخک قوی و غنه کو بکند
 بر ایب ایله اولانمش او کی بالنگ باشه مغرب و غنی مشرقه
 صکره که بالنگ باشه شماله قوی و غنی جنوبیه حنک بویوزی بکند
 و الله سبحانه اعلم و احکم . و مشهور اولان کو بکند بعضی بزبان ارب
 تاکه جو سمایه نظر ایدن کسسه تشخیص ایدوب ارتفاع المغه قادر اوله
 و قنقی صور زدن اوله و غنه عالم اولوب اسم و رسمیل بیلد الله المعین
 معلوم اوله که کواکب ثابتة دن مشهور اولان ثریا در که فارسیجه
 پرویزین و ترکیجه اولکوردیلر بکرمی کو بکند بر بوجو جمع اولش ثور
 صورتی کو بکند ندر و ثورک هور او چنده در چون ثریا طلوع
 ایده آنک ایل بیله شمال جان بندن بر روش و سرخ رنگ کو بکند
 طلوع ایدر اکثر مواضعه بوجو کوب قدر اولد ندر ثریا ایل یا مینی
 یکی نیزه مقدار ایدر که اول کو بکند عیوق و رقیب الثریا نسیمیه و لنور
 صورتی و ذوالعناتک صول اموزنده در ذوالعناتک بر آدم صورتی
 در که ایاق او زربنه طور مشرب ایلک عمادین و بر ایلک نازبان

مطالع
 بیاض صفت لکواکب

طوتش در صورتیکه او در دورت کوبه وارد چون
ثریا بر نیزه مقدار در تفرق اوله بر روشن و سرخ رنگ
اولان جنوبه مایل کوب طلوع ایدر یا ننده دورت کوب
دخی وارد که روشنی که آذن از در و بوش کوب دال
صور تنده در اول روشن کوب که دالک بر او جنده
و ثورک چشم جنوبیدر اکا عین النور در که منازل
قمر دن دور دخی منزله که اکا دیران دیر لودالک او بر
او جنده اولان کوب ثورک چشم شمالیدر و دالک
زاویه سنده اولان کوب ثورک بونی برینه در دیران
صکره صورت جو زاطلوع ایدر که عوام اکا نرا و دخی
جبار در صور جنوبیه دند بر آدم صور تنده در که کرسی
اوزرنده ابغ اوزره طور مش صاع النده بر عصا واکه
باشه او ستنه طوتش صول الینه یکی ایجنه کوب بکین صالو
و اوج کوب که بیلک او ستنه دو کلمه در اکا کمر جوز ایدر
و ایکی الینک او ستنه ایکی روشن کوب وارد صاع الینک
او ستنه اولان کوبه بد الجوز الینه و صول الینک او ستنه
اولان کوبه بد الجوز الیسری تسمیه اول نور و اوج کوب که
جوز الینک کمری الینه وارد در اکا سیف الجبار دیر لودالک
ایا غنده بر بیوک و روشن کوب وارد در قدر اولان اکا چل
الجوز الیسری دیر لودالک الینک او ستنه صول الینه یقین
بر برینه اول شمش اوج کوب کوب که وارد در . ث
اوزرنده قونیلان اوج نقطه به بکیر اکا راس الجبار و هفقه
در لومنازل قمر دن بشی منزله رود جوز ادن صکره ایکی بیوک

روشن

روشن کوب طلوع ایدر مجرته نک ایکی طرفه در عوام اکا
راه که نکاتان دیر لودالک الینک یا یعنی ایکی نیزه مقدار ایدر
بر جنوبه مایل و بری شماله مایل جنوبه مایل اولان بیوک روشن
و شماله مایل اولان قیر فری و کوجکد و بونلک هر بریل بر کجک
کوب طلوع ایدر جنوب طرفه مایل اولان کوب روشن شعای
یمان و مجبور در لودالک اکبر صور تنک کو اکبند در که بر سکر در
کلب صور تنده جبار نک ارجه بوسیدن اکا کلب الجبار در
شعای یمانی صورت کلبک اغنده در و کوجک کوب که انکله یل
طلوع ایدر صاع اموزنده در و شماله مایل اولان کوبه شعای شانی
و غیضا دیر لودالک اصغر صور تنک کو اکبند در و معلوم اوله که
بویکی کوبه بویکی اسمی اطلاق فراق عرب بناء در زیر اجبور
لغته کجی و غوض کوز لوموجی معنا سنده در و عوب ز غلج
دیگر که بویکی شعری سهیلک قرقر ندر اشلی ایدی جوزاد سهیل
ار اسنده تزوج واقع اولوب و سهیل جوزابی رنجیده ایدر
جنوب طرفه قاجدی و شعای یمانی مجرته بی کوب انک ایدر
دو شد بر بوسیدن اکا عجبور ویدیلر و شعای شانی بونلک
مضار قندن اول مرتنه اغلا دی که کوزی بومولدی بوسیدن
غیضا ویدیلر و ایکی کوب که شعرا الیل طلوع ایدر لوانلره دم
تسمیه اول نور بونلک کلنجه مذکور اولان کواکب ایام صیفه
کیجه نک اغنده و ایام شتاده کیجه نک اولنده طلوع ایدر و دخی
معلوم اوله شعرا شانی نصف النهاره قریب اوله قده جنوب طرفه
بر کوب روشن ظهور ایدر که اکا سهیل دیر لودالک صیفه صور تنک
کو اکبند در و صورت صیفه کلب اکبر صور تندن صکره طلوع ایدر

و به صورت حرق بش کوبی وارد و شعای شانی نک مقابله
 شمال جابیندن یکی کوب طلوع اید روشنگره بری برینه
 در آنکه ذراع مبسوط در اسد صورت نک یکی ساقی برینه در
 منازل فردن بدیخی منزل رو یکی کوبیدن اول طلوع ایده نه
 رأس النواام المقدم و صکره طلوع ایده نه رأس النواام
 و بر لر زیر آهر بری تو امان صورت نک باشکری برینه در
 و تو امان صورت نک جوخی حجه نک شمالند در و ایا قمری
 حجه نک ایچنده در و بو کوبید و صکره دورت کوب طلوع
 اید را یکی مغرب و یکی مشرقه مائل پوشکل و زره
 اسد صورت نک التنده در بو سبیدن چیمه تشیه اولو
 منازل فردن او بدیخی منزل رو بود دورت کوبیدن جنوب
 طرفنده اولان کوب که قلان اوج کوبیدن بیو که را کا
 قلب الاسد و بر لر زیر آهر اسد صورت نک قلبی برینه در و بو
 کوب نک جنوبنده بر یا لک زجه سرخ رنگ کوب وارد را کا فرد
 و بر لر شجاع صورت نک بویننده بو سبیدن عنق الشجاع
 دخی در لر شجاع بریلان صورت تنده که باشه قلب الاسد اید
 شعای شانی مابیننده دورت کوبید بر برینه یقین و قو
 بروخی سماک اغزل جنوبنده صورت شجاع یکری بش
 کوبی وارد و قلب الاسد و صکره بر روشن کوب طلوع
 اید رو بو کوب دخی آنک جنوبنده وارد مشرقه مائل بو یکی
 کوبه ذره و بر لر لکن او یکی کوبه ظهر الاسد دخی و بر صورت
 اسد کوبیدن منازل فردن او بدیخی منزل رو بود دورت
 صکره بر روشن کوب طلوع اندر نه بیو که و نه کوب که مابینند

بر نيزه مقدار اید را کا صکره و بر صورت اسد کوبید و غنده
 و بو کوب ظهری زماننده هو آوار تندن بر و دمه مبدل اولو
 منازل فردن او بدیخی منزل رو صکره و یکی نيزه مقدار
 صکره یا لک زجه کوب روشن طلوع اید را کا سماک اغزل در
 و اندن شمال طرفنده اوج نيزه مقدار را اندن او زاق قد اولو
 بر بیو که روشن کوب طلوع اید رو بو کوب کوب دخی
 آنک او ستنده طلوع اید بر بیو که کوب سماک راج و لر شاک
 اغزل سماک دیکر ر عذر صورت نک کوبیدن در و عوام
 عذر اید سبیده در لر بو سبیدن که صکره نک شمالنده بر قاج کوب
 وارد و بر عذر سبیده سبیده بکر صفره بوندند و سماک اغزل اولو
 و ندر که منازل فردن او بدیخی منزل رو سماک اغزل کوب
 جنوب طرفنده مائل دورت روشن کوب وارد را کا عجز الاسد
 و عرش سماک الاغزل دخی در صورت غراب کوبیدن در و بو
 دورت کوب نک مقدمنده اولان غراب قنادنده در را کا جناح
 الواب و بر لر صورت غراب کوبید بریدر و سماک راج صورت
 عوانک خارج صورت تندن و عوام آدم صورت تنده در که صول
 الینک اوجی بنات النعش کبری آنک آخونده کی کوب نک او ستنده
 در صاخ البلیق قالد ر ش فک صورت نک کوبیدن دینه و صاخ
 التنده بر عصا که باشه او ستنه طوش و صورت عوانک یکری
 یکی کوبی وارد و سماک راج عوانک صول دزینه فریب در
 و سماک راج حارس الشمال و بر لر زیر اکثر مواضعه هر کجبه شمال
 طرفنده کورینور و سماک راج اید اولان کوب کوبید راج
 در لر که صورت عوانک صول دزینه در و سماک راج آخر باره

کجی اوله تصف النهاره کلور و سناک اغزل بو بدن جنوب
 و مغرب سمتده در و سناک دایمک شمال و مشرق طرفده ایکی
 نیزه مقداری بعدی واریدی کولب و آرد زاتام دایر شکله
 در عوام اکا در و بشکر کاسه سی و پنجین فکله و اکلیل شالدر
 و بونلردن بر روشن کولب واردر اکا دخی فکله و منین فکله
 و چون فکله نصف النهاره قریب اوله جنوب سمتدن
 عقربک کو کبلردخی نصف النهاره قریب اولور و بر روشن
 کولب که ایکی کولب ایلد بیلد در اکا قلب العقرب در
 و منازل قردن اون سکرخی منزلدر و ایلی کولب کو کبلره
 بناط در لر و بو وقت بر بویک روشن کولب دخی میان آسمانه
 او غار که آنک اردنجه ایلی کولب کولب واردر و اوچی بو
 شکله در عوام اکا صباغ ایماخی در لر ایام صیفک و آخرنده
 کجی نك اوله تصف النهاره کلور و منجین اکا نسر واقع
 دیدیلر و ایلی کولب کولب آنک قنادی بیرینه در صورت
 شلباق کو اکبندندر که اکا سلخفات دیر لر قالمو بغه صورته
 در و بو صورتنک اون کولبه واردر و نسر واقع مقابله
 مشرق و جنوب طرفنده حجره نك بر طرفه یقین بر بویک
 روشن کولب واردر ایلی یا شنده بر کولب کولب واردر
 بو شکل اوزره . . . اکا نسر طایئر در لر زیر اوجار
 ککر کبیر صورت عقاب کو اکبندندر و بو روشن کولب
 عقابک ایلی اوموز نك اورتاسنده در کولب کو کبلدر
 بر ایلی شملی صول اوموزنده و جنوبی بو بینه در
 عبد الرحمن صوفی صور کولب نام رساله کسده بیان ایتدو کادرد

شکل این
 . . .

چون نسر طایئر

و چون نسر طایئر ایلد نسر واقع مثلثک قاعده سی فرض اوله
 مغرب جانبنده بر کولب واردر که روشنی بو ایکی سندن
 بو اوچی مثلث کبی اولور و راسن الحواد در لر زیر اوس
 الحواد صورتنک باشی بیرینه در و صورت حواد اوم صورته
 در ایاق اوزرینه طوموش و اباقلین برج عقربک شماله
 اوزاتمش و ایکی ایلد بر سیلان طوموش و بیلا نك باشی کولب
 فکله نك جنوبنده در و صورت حواد نك یکر می دورت کولبی
 واردر و بیلا نك کولبی اون سکر در و بر کولب دخی نسرین
 ایلد بر مثلث شکله اولوب بو کولب حجره نك اورتاسنده
 در اکا ردف و زنب اله حاجه دیر لر و دجاجة بر ناطق صورته
 در بوینی اوزون و قنادین جلش بو صورتنک کولبی اون
 بدی در و ردفک اوکنده دورت روشن کولب واردر
 بر و حاجه نك ضاغ قنادی و بر کولب کسده و ایلی صول
 قنادی در و عرب لودورت کولبه فراس دیر لر و ذنب
 اله حاجه بو نك اردنجه اولد و منجیون ردف شملیه ایتدیلر
 و بوند نسر حجره نك ایچنده بر قاج کولب واردر بری بیرینه
 یقین که بر دوه صورتنده در که ذات الکوسه کو اکبندندر ذات
 الکوسه بر عورت صورتنده در که کرسی اوزرینه اولور مشر
 و اباقلین صالی و بر مشر بو صورتنک کولبه اون اوچدر
 بو کولبدر و بر کولب که اول طلوع ایدر اکا کف الحظیب
 دیر لر نهایته الادراک صاچه دیشد که چون کف الحظیب
 دایره نصف النهاره کله اول وقت نهونه ایچون دعا اولن البته
 منجاب اولور الا ظالمک دعایه مقبول اولماز و تفصیل اولن

۸

۲۰

کواکب ثانیة تفسیر طوسی نیست باین بیان ابد و ب بعضی شرح
تفصیل آید و که اوزره در . فایده جلیله معلوم آید که زحل
کره ارض بتشریفی مثل در . مشتری کره ارض سلسله
ایکی مثل و بر ربعید . مرتج کره ارض بر بوجی مثلید . شمس
کره ارض بوز التشریفی مثل و بر ربعی و بر ثمنید . زهره
کره ارض او نورانی مثلید . عطارد کره ارض یکی
ایک مثلید . قمر کره ارض او نورانی مثلی و بر ربعید
و شمس قمر الی بیات التوز فرق و درت مثلی در . تفسیر طوسی
تذکره ده بیان آید و که اوزره اعظم کواکب شمس در ربعه قدر
اولک بعد مشتری بعد زحل بعد بانی کواکب ثانیة بعد مرتج
بعد جوم ارض بعد زهره بعد قمر بعد عطارد و پس عطارد
اصغر کواکب و نهایت الاوراک بیان آید و که اوزره اعظم اول
قدر اولک کواکب بعد قدر ثانیث کواکب بعد قدر ثانیث کواکب
بعد زحل بعد قدر رابع کواکب بعد مشتری بعد قدر رابع
کواکب بعد قدر سادس کواکب بعد شمس بعد مرتج بعد ارض
بعد زهره بعد قمر بعد عطارد و مقاله راجع الی باب عاشره
حقه دیو ابعاد و اجزای بیان آید و کی محله مراجعت اولنه **المبحث**
الثالث فی بیان اسامی الاشياء الموضوغة فی الرفع القطوع
اولا ذکر اول لو که که اکا خط کجیر و لقطب دخی تسمیه اول نور
خط اول اید در که مرکز کجور **لر** مرکز اول کجک اید در که
خط با غلغوب اشاغی یو فار و یو یو یو یو یو یو یو یو یو یو یو
تفصیل که ایکن اشاغی با شنه آید و ارتفاع النان وقت اید
حکایت ایتسون ایکن **خط مشرق و مغرب** اول خط مستقیم که

مراکز

مرکز ذن جیقوب قوس ارتفاع اولنه منتهی اولک شد
خط نصف النهار اول مستقیم خط در که مرکز ذن جیقوب
قوس ارتفاع آخرنه منتهی اولک شد اکا خط وسط السماء و کی
در **قوس الارتفاع** اول قوس در که ربعی محیط اولوب
اولان خط را با بیننده محصور اوله اولی خط مشرق و مغرب و آخری
خط نصف النهار در و بوقوس طقسان قسمه تقسیم اولنوب هر
قسمینه درجه تسمیه اولنور و عددی حروف جمل اید باشد بر اشار
اولنوب در اکر خط مشرق و مغرب طرف ذن ابتدا اولنوب اوله
ثانیة **ثانیة** ناخرینه **ص** یازیلور ایسه مستوی قوس در که
اکر خط نصف النهار طرف ذن منوال مذکور اوزره خط مشرق و
مغرب طرف ذن **ص** یازیلور ایسه معکوس قوس در که **ر**
اول ایکی زانده لر در که قوس ارتفاع آخری طرف ذن در ریک
مرکز یا بنده اولانه هدفه علیا و قوس ارتفاع آخرنه اولانه
هدفه سفلی تسمیه اولنور و بعضی ریکارده هدفه لر در لر برینک
دلو کندن نظر اولک شعاع بصر اول بر دلو کندن بکر کیدر
تا شمس شعاعی اولمدفده و کیمجه کو کیدن ارتفاع المی حکم اوله
قوس الظل اول قوس در که قوس ارتفاع مواز اولوب تقسیم
اولنوب در پس اگر عددن ابتدا س خط مشرق و مغرب اولور ایسه
اکا ظل منکوس در لر اکر خط وسط السماء دن اولور ایسه ظل مستوی
در لر تحقیقی محلیه کلور انشاء الله تعالی **قوس العصر الافاقی**
اول قوس در که قوس ارتفاع مواز رسم اولنوب مرکز مرکز
بعد و فرق بش درجه تقسیم اولوب اعدادی تحت اشار
اولنوب در و ابتدا س خط مشرق و مغرب در **المدارات الثالث**

اول قوس در آنکه قوس را تقاطع موازی رسم اولنوب مرکز لری
 مرکز بعد را عظمه مدار جد را صغره مدار سرطان اوسطه مدار
 محل و میزان دیگر **الافق** اول قوس در که مدار سرطان حقیق
 مدار جد بر منتهی اول شد و مدار محل و میزان بایله خط مشرق و
 مغرب به نقطه تقاطع این شد و اول نقطه به نقطه مشرق
 تسمیه اولنوب و بوقوسه اول مقنطرات دخی دیگر **المقنطرات**
 اول قوس در که افق در صکره بر برینک ایچنده در جمله مدار
 سرطان حقیق بعضی مدار جد بر و بعضی خط نصف النهار
 منتهی اول شد و هر یکی مقنطره یک بابینی بعضی را بعلوم ایکیش
 و بعضی را اوج و بعضی را التیشرا اعتبار اولنوب و مدار حروف
 محل ایل اشارت اول شد در **السموت** اول قوس در که مدار سرطان
 دن حقیق مقنطراتی قطع ایدر لری بعضی افق و بعضی مدار
 جد بر منتهی اولور **اول السموت** اول قوس سموت در که مدار
 سرطان حقیق نقطه مشرقه منتهی اول شد و اول سموت دن
 هدفه شمالیه طرفه واقع اولان سموت شموت شمالیه و هدفه
 طرفه اولان سموت جنوبیه تسمیه اولنوب که اول سموت
 سموت شمالیه و جنوبیه بابینی فاصلدر و اکثر بعلمده هر یکی
 قوس سمتک بابینی شمرا اعتبار اولنوب اعداد حروف محل
 ایل اشارت اول شد در **منطقه البروج** اول یکی قوس در که نقطه
 مشرق دن حقیق بر خط وسط السماء یا تنده مدار سرطان منتهی
 اول شد و بویک منطقه شمالیه در لری و بر دخی خط وسط السماء یا تنده
 مدار جد بر منتهی اول شد و بویک منطقه جنوبیه دیگر و اکثر این
 جنوبیه بی فرق بشه مت و یه تقسیم ایدوب نشان ایدر که

سطح
اول سموت

هوای

هوای نشانک بابینی یکی درجه اوله و منطقه جنوبیه بی تقسیم
 شمالیه بی تقسیم دن مغنی در **قوس عصر البلد** اول قوس در که مدار
 سرطان حقیق مدار جد بر منتهی اول شد و بعضی بعلمده
 عصری یکی رسم ایدوب برینه عصر اول و برینه عصر ثانی دیوا اشارت ایدر
 و قوس عمرک محدثی خط مشرق و مغرب طرفه در **قوس الفجر و**
الشفق اول قوس در که مدار سرطان حقیق مدار جد بر
 منتهی اول شد و فجر و شفق دیوا اشارت اول شد و بوقوس
 لری محدثی خط وسط السماء طرفه در **الباب الاول فی بیان**
وضع المری علی درجه الشمس اول معلوم اوله که منطقه شمالیه
 التي برج اعتبار اولنوب نقطه مشرق دن ابتداء اولنوب اولوز
 درجه حل ایچون بعده اولوز درجه ثانی ایچون بعده اولوز درجه
 جویا ایچون که خط وسط السماء وار و برینه خط وسط السماء
 ابتداء اولنوب اولوز درجه سرطان ایچون بعده اولوز درجه
 اسند ایچون بعده اولوز درجه سنبل ایچون که نقطه مشرقه
 منتهی اولوز و منطقه جنوبیه دخی التي برج اعتبار اولنوب نقطه
 مشرق دن ابتداء اولنوب اولوز درجه میزان ایچون بعده اولوز
 درجه عقوب ایچون بعده اولوز درجه قوس ایچون که خط وسط
 السماء منتهی اولوز برینه خط وسط السماء دن ابتداء اولنوب
 اولوز درجه جوزا ایچون بعده اولوز درجه دلو ایچون بعده اولوز
 درجه حوت ایچون که نقطه مشرقه منتهی اولوز مذکور اولان درجه
 درجه شمس و بر لری اگر درجه شمس او برینه مری وضع ایدر
 جلی اول درجه او برینه وضع ایدوب مری یا او برینه حک نشان
 ایدر و بیکر بر مری نشانک قائم مقام ایدر که منطقه شمالیه

حدی

20

قوس فلكه دن فاج درجه وار ایسه آنی طقسان درجه اوزرینه
 زیاده ایلده مجموعی نصف قوس النهار اولور و اگر فضل رسم اولاش
 ایسه هر درجه شمالیه نکت قوس النهاری نظیری ایلده بیلنور
 بودر که درجه شمالیه نکت نظیرین منطقه جنوبیه دن بولوب
 مری بی اوزرینه وضع و محیطی نقل ایلده نامری افق اوزرینه واقع
 اولسون پس نظر ایلده خط ایلده خط مشرق و مغرب مابینده فاج
 درجه وار ایسه آنی طقسان اوزرینه زیاده ایلده که مجموعی درجه
 شمالیه نکت نصف قوس النهاری اولور نصف قوس النهار
 معلوم اولدقد فکرة آنی بوز سگساندن اخراج ایلده باقی
 نصف قوس اللیل اولور و اگر نصف قوس النهاری تضعیف
 اینسک کمال قوس النهار حاصل اولور و قوس النهاری اوزرینه
 التشدن اخراج ایلده باقی کمال قوس اللیل اولور عکسده
 بونکت کبیر و دخی معلوم اولد که تعدیل دیو خط استوا ده
 طلوعی باغربی ایلده آفاق مائلده شمسک طلوعی باغربی مائل
 اولان زمانه دیر لریزیر آفاق مائلده شمالیه ده شمس بروج جنوبیه
 اولدقد خط استوا افقنه نسبت کج طلوع ایدوب نیز غروب
 ایدر و اگر بروج شمالیه ده اولور سه نیز طلوع ایدوب و کج غروب
 ایدر اما اول حمل و میزانده اولور ایسه برابر طلوع و غروب ایدر
 بوسبیدن بویکی وقتده خط استوا اولان لریزیر برابر شمالیه که
 النهاری خط استوا ده بولم ایلده مشترک اولسه بلدی که افقی
 ایلده بوز خط استوا نکت افقی نقطه مشرق و مغربده تقاطع
 ایدر لرا افقی استوا حمل مداراتی تضعیف ایدوب نصفی فوق
 الارض و نصف تحت الارض اولور افقی بلده مدارات تضعیف

اینتر بلکه معدلی تضعیف ایدوب معدلک جنوبیه اولان مدارات
 شمسی بوقار و دن و شمالنده اولان مدارات شمسی اشغیل
 قطع ایدوب و مدارات جنوبیه نکت فوق الارض اولان
 قوس کوجک و تحت الارض اولان قوس بویک مدارات
 شمالیه بونکت عکسده در آمد معدل مدار شمسی اولدقد نقطه
 تقاطع افقین مریزین دن طلوع و غروب شمس برابر اولور
 و دخی معلوم اولد که طلوع و غروب مابینده اولان تفاوت ایلده
 مابینده اولان تفاوت برابر در زیر اسعه مشرق و مغرب
 مساویدر تفاوت مابین الطولین معلوم اولسه تفاوت
 مابین العرضین معلوم اولور که اکال نصف تعدیل نسیمه اولور
 آمد شمس بروج جنوبیه ده اولسه مری بی درجه شمسی اوزرینه
 نشانده و محیطی نقل ایلده نامری افق اوزرینه واقع اولسون
 پس نظر ایلده خط ایلده خط مشرق و مغرب مابینده قوس ارتفاع
 فاج درجه وار ایسه اول درجه نکت نصف تعدیل اول اولور
 یعنی افق بلده دن خط استوا افقنه شمس اول مقدار مقدم
 طلوع و اول مقدار مؤخر غروب ایدر و اگر شمس شمالیه ده ایسه
 نظیری اوزرینه مری بی نشانده و محیطی نقل ایلده نامری افق اوزرینه
 واقع اولسون پس نظر ایلده خط ایلده خط مشرق و مغرب مابینده
 قوس ارتفاع بولنان اجزاء اول خروج نکت نصف تعدیل اولور
 یعنی بوا فقه شمس خط استوا افقندن اول مقدار مقدم
 طلوع و اول مقدار مؤخر غروب ایدر و خط مشرق و مغرب خط استوا
 افقی برینه اولد و غندن غفلت اولمیه و اگر رجه فضل رسم اولش
 ایسه درجه شمسی اوزرینه نشانده و محیطی نقل ایلده نامری خط مشرق

و مغرب و تخرج افق او زرينه واقع اولسون پس نظر ايد خط ايله
خط مشرق و مغرب مابينده قوس فضله دن قاج درجه و اربعه
اول نصف تعديل و نصف تعديل معلوم اولد قوسه تعديل
تضعيف ايله تا افق بلوك قوس زهار ايد خط اسوا قوس
نهارى مابينده اولان تفاوتي معلوم قبله سين و ابقي تعديل
بلكه نصف قوس النهار و نصف قوس الليل و كامل قوس دين
بلكه اولور طريقي بودر كه شمس بروج شماليه ايسه نصف تعديل
طقسان او زرينه زياده ايد مجموعي نصف النهار اولور و نصف
قوس النهارى يوز سكا ندن اخراج ايله باقى نصف قوس الليل
اولور و نصف تعديل تضعيف ايدوب يوز سكا ندن او زرينه
زياده ايد مجموعي كامل قوس النهار حاصل اولور و قوس النهارى
او جيون التمش دن اخراج ايله باقى كاملا قوس الليل اولور و اگر
شمس بروج جنوبيه ده ايسه نصف تعديل طقسا ندن اخراج ايله
باقى نصف قوس النهار اولور و نصف النهارى يوز سكا ندن
اخراج ايله باقى نصف قوس الليل اولور و نصف تعديل تضعيف
ايله و يوز سكا ندن اخراج ايله باقى كاملا قوس النهار و نصف النهار
اوج يوز التمش دن اخراج ايله باقى كاملا قوس الليل اولور و دى
معلوم اولد كه شمالى اولان درجه شمسك مدارى ايله قطب شمالى
بينى ايله نه مقدار ايسه نظري اولان درجه جنوبيه يك مدارى ايله
جنوبيه يك مابينى اول مقدار اولور و معدله دى قوس و بعدوه مساوى
اولور پس افق مائيله شماليه كه مقدار ايت شمس قطع ايله به شماليه
اولان مدارى يك جوغى فوق الارض و ازى تحت الارض اولور جنوب
مدارات بونك حاكمه در نته كيم سايقا معلوم اولد كى پس مدار

شماليه دن

شماليه دن بروج يك مدارى يك فوق الارض اولان قوس نظري يك
مدارى يك تحت الارض اولان قوسه مساوى اولور و عكس دى
بويلد در امد لازم اولد بيه درجه يك قوس النهارى نظري يك
قوس الليليه مساوى اولد عكس دى بويلد در **الباب الرابع** من
الدائر و فضل الدائر من نصف قوس النهار و الدائر الماضى
و الباقى من قوس النهار و فضل الدائر يك يك مدارى يك
اولا نصف قوس النهارى معلوم قبل بعده ارتفاع شمس تحصيل
ايت و قاج درجه ايسه حفظ ايله و مري به درجه شمس او زرينه
نشانده و خطى نقل ايله تا مري مقطر آتدن ارتفاع محفوظ مقدار
مقنطره او زرينه واقع اولد بيه بعدة نظري ايت خطى خط وسط
السماء مابينده قوس ارتفاع دن قاج درجه و اربعه ايسه فضل
دائر اول مقدار اولور ارتفاع الدايك وقت قبل الزوال ايسه
فضل دائر شرقيد ربع ارتفاع الدايك و قدن زواله اول
مقدار درجه قالمش پس نصف قوس النهار دن آنه اخراج ايله
هونه باقى قالمسه و اير اول مقدار اولور ربع شمسك طلوع عند
ارتفاع الدايك و قته و كين اول مقدار درجه كچند و اگر
ارتفاع الدايك وقت بعد الزوال ايسه فضل دائر غرب در ربعى
ارتفاع الدايك و قته و كين زوال دن اول مقدار درجه كچند
پس آنه نصف قوس النهار دن اخراج ايله باقى هونه ايسه و اير
اول مقدار اولور ربع ارتفاع الدايك و قدن شمسك غروب
اول مقدار درجه قالمش و اگر قبل الزوال فضل دائر ايرى نصف قوس
النهارى اول او زرينه زياده ايتسك باقى من النهار معلوم اولور
اگر بعد الزوال فضل دائر ايرى نصف قوس النهار او زرينه زياده

دایک ماضی من النهار اولو رو بر طریق دخی بود که قوس النهار
 معلوم قبل و قبل الزوال دایری قوس النهار و ان اخراج اید تا به
 من النهار معلوم اوله و بعد الزوال دایری قوس النهار و ان اخراج
 اید تا ماضی من النهار معلوم اوله و دخی معلوم اوله که شمس بروج
 شمالیه ده اولوب ارتفاع دخی از اولسه مری بی ارتفاع محفوظ
 مقدار مقنطره اوزره وضع ایتسک خط خط مشرق و مغرب
 خارج مقنطره اوزره واقع اولسه اگر رجه قوس فضل مرسوم ایه
 خط اید خط مشرق و مغرب مابیننده واقع اولد رجه لر طقس
 اوزرینه زیاده اید مجموع فضل دایر شرقی و یا غربی اولور بیان
 اولند دخی اوزره عمل تمام اید و اگر قوس فضل مرسوم و کل ایه
 درجه شمسک نظیری اید عمل اید یعنی مری بی درجه شمسک نظیری
 اوزرینه نشانه وار ارتفاع محفوظ مقدار مقنطره اوزره خطی نقل اید
 و محیط خط مشرق و مغرب مابیننده اولان درجه لردن نصف تعید
 اخراج اید هر نه باقی قالور سه دایر در نصف قوس النهار و ان
 اخراج اید باقی فضل دایر اولور یا خود اول واقع اولد دخی درجه
 اید صکره واقع اولد دخی درجه نک مابیننده قوس ارتفاع قاج
 درجه بولینور ایه دایر در نصف قوس النهار و ان اخراج اید
 باقی فضل دایر اولور و دخی معلوم اوله که بود کور اولان یکی باب
 بیان اولنان قوس لردن درجه لردن اولن بشه متساویه تقسیم
 اید هر قسمة ساعت مستویه تسمیه اولنور و هر نه قالور سه
 دوزده ضرب اید هر نه حاصل اولور ایه و قایق ساعت مستوی
 تسمیه اولنور و اگر قوس نهاری با قوس لیلی اوان یکی به متساویه
 تقسیم ایتسک هر قسمة ساعت معوجه تسمیه اولنور و ساعت

مطلب
 بیان ساعات
 المستویه و
 ساعات
 الزمانیه

زمانیه

زمانیه دخی دینور و هر نه باقی قالور ایه لبسه لبسه اید هر نه
 اولور ایه اکا و قایق ساعت معوجه و زمانیه دینور و دخی
 معلوم اوله که ساعات زمانیه نک هر بر ساعتی قوس نهارک
 یا قوس لیلک نصف سدسی مقدار اید بر یوسه سیدند که دایر
 و کوندراون ایکی ساعت معوجه اولور لکن اجزایه گاه چوق
 و گاه آزا اولور پس اگر رجه قسمة ساعت معوجه مرسوم ایه
 ماضی و باقی بلنک طریق بود که قوس ارتفاع ن غایت ارتفاع
 موجود اوزره محیطی وضع اید و ب مری بی التیمی قوسک کشته
 چک بعد بعد محیطی ارتفاع وقت اوزرینه نقل اید پس نظر
 اید که مری اید خط مشرق و مغرب مابیننده قسمة ساعاتن
 و ارا ایه ساعت معوجه ماضی و مری اید خط وسط السماء
 مابیننده و ارا ایه ساعت باقیه الی الزوال و بعد الزوال اولور
 ایه التی اوزرینه زیاده اید ماضی من النهار نک ساعات معوجه
 سین بیکه **الباب الخامس فی معرفة میل درجه الشمس**
وجہته من المقنطرات درجه شمسک میل نک مراد ایتسک
 مری بی درجه شمس اوزرینه چک و محیطی وسط السماء اوزرینه
 نقل اید پس اید مری اید مدار حمل و میزان مابیننده اجزایه
 دن قاج درجه و ارا ایه درجه شمسک میلی اول مقدار اولور
 اگر مدار حمل و میزان اید مدار سرطان مابیننده واقع اولور
 میل شمالی اگر مدار حمل و میزان اید مدار جد مابیننده واقع اولور
 میل جنوبی اولور و اگر معلوم اولوب درجه شمس معلوم اولسه
 میلدن درجه شمسی بولق مراد ایتسک مری بی میل مقداری
 مقنطرات اوزره نشانه و محیطی نقل اید تا مری منطقه اوزرینه

غایه
 مطلق
 واقع اوله فوق مری واقع اوله و غی درجه درجه شمس و غایه
 الار تفاعدن درجه شمس تعیین مکنند طریق بود که اوله
 غایه الار تفاعلی رصد اید تحصیل اید و ب خطی وسط السماء
 نقل اید و مریخی اجزای مقنطراتدن ارتفاع معلوم مقدار مقنطره
 او زربنه نشانند بعد خطی نقل اید و ب نظر اید مر از اجزای منطقه
 دن قسقی جزو او زربنه واقع اوله و رسد درجه شمس اوله جزو
 لکن غفلت اوله غیبه که مر واقع اوله یعنی جزو البته یکی بر یک جزو
 مابینده مشترک در مثلاً حکم یک ربعی درجه سه سبیل یک او ششی
 درجه سی اوله و پس یکی کون غایه الار ارتفاع بلکه محتاج در
 اگر ایکس کون بولد و غل غایه الار ارتفاع اوله یکی کون بولد و غل
 غایه الار تفاعدن فوق اوله و ایسه مریک واقع اوله یعنی
 درجه بروج ربیعیه دن یا بروج سنائیة و ندر اگر از اوله رسد
 بروج صفیه دن یا بروج خریفیه و ندر **الباب السادس فی**
غایه ارتفاع الشمس من المقنطرات فی کل یوم اوله معلوم اوله
 که غایه الار ارتفاع دایره نصف النهار دن بر قوسد که مرکز
 شمس اید نقطه جنوب یا نقطه شمال مابینده محصور اوله و بعدن
 چون اوله ماق شمس طیل اندر کونده که شمس غایه ارتفاع یک
 مراد ایتسک مریخی درجه شمس او زربنه نشانند ب خطی وسط
 السماء او زربنه نقل اید نظر ایت که مری اید افق مابینده مقنطراتدن
 قاج مقنطره بولنور اوله کونک غایه ارتفاع اول مقدار اوله و
 فائده جلیله معلوم اوله که دایره نصف النهار بر دایره عظیمه
 در که سمت رأس و قدنه و عالمک ایک قطبینه او غار و ثابتند
 و طولده مساوی اولان بلا و ک نصف النهاری بر در پس

آفاق

آفاق مایلدن بر افقک نصف النهاری آفاق استوائیه
 بر افقک نصف النهاری اوله و بود یکی افقک معدله ایک نقطه
 ده تقاطع ایدر که اندر نقطتی المشرق والمغرب در پس افق
 استوائک قوس جنوبی ششی افق مایلک قوس جنوبی
 یوقار و واقع اوله شد و قوس شمالی در یونک عکسند در دایره
 نصف النهار دن بر قوس استوائک نقطه جنوبی اید افق مایلک
 نقطه جنوب مابینده محصور اوله عرض بلد و عرض مقدار
 اوله که نقطه جنوب بلدک قطب جنوبیدن بعد اول مقدار
 در که قطب جنوبینک الخطاطی بودند عبارتند از کذا افق مایلک
 و افق استوائک قوس شمالی در یونک نقطه شمالی مابینده نصف
 النهار دن محصور اولان قوس بلد مفروض مقدار ایدر که نقطه
 شمالی بلدک قطب شمالیدن بعد اول مقدار در که قطب شمالینک
 ارتفاعی بودند عبارتند از اندر نقطه جنوب بلدک قطب جنوبیدن
 بعد و سمت رأس بلدک معدلن بعدی و نقطه شمالی بلدک
 قطب شمالیدن بعد بر مینه مساوی در و معدلک نقطه جنوب
 بلد دن بعد و سمت رأس بلدیک قطب شمالیدن بعد تمام عرض
 بلد مقدار ایدر و معدلک نقطه شمالی بلد دن فوق الارض
 بعد و سمت رأس بلدیک قطب جنوبیدن بعدی عرض بلد و ربع
 دور مجموعی مقدار ایدر و مذکور افق استواده اول سرطان و اول
 جدی غایه ارتفاع علم الشمس التی درجه در لکن اول جدی سنک جهتی
 جنوبی و اول سرطانک جهتی شمالی در و غایه ارتفاع الشمس التی
 درجه اوله و غل سببی بود در که بونلک سمت رأس استوا
 دن بعد لر سبیل کله مقدار ایدر و نصف النهار کله کلر نده

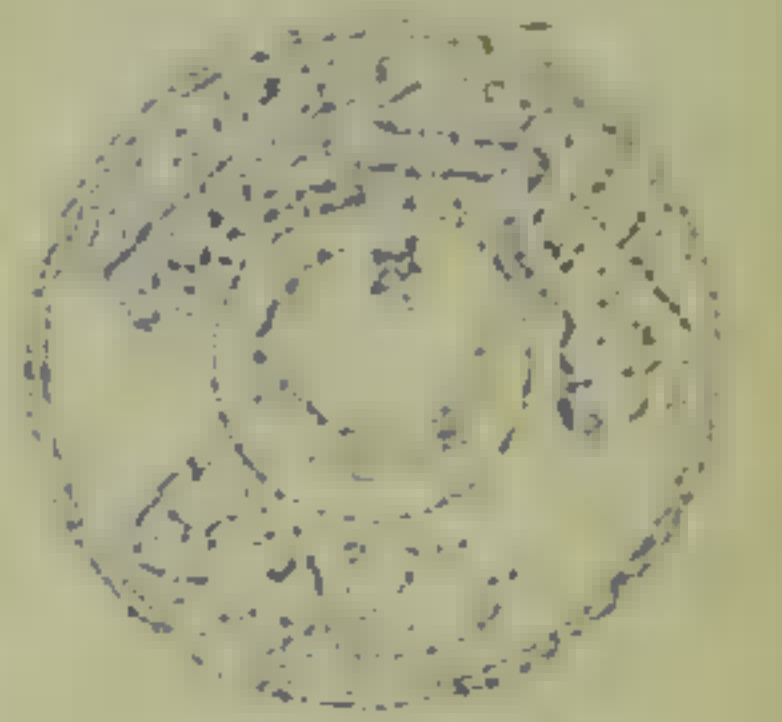
افق ایلد بولور ما بینده دایره نصف النهار دن بر قوس که اوله
البته التشر درجه اولور و اول محل و میزانک غایه ارتفاعی
طقسان درجه اولور زیر نصف النهار کله کلنده سمت راسته
کلور لور سمت راست افق ما بینده دایره نصف النهار دن
بر قوس که اوله البته طقسان درجه در اما افق شمالیه ده
اول جدیدک غایه ارتفاعی تمام عرض بلد دن میل کله اخراج
اولند قد هونه باقی قالور ایسه اول مقدار اولور زیر معدل
ایله نقطه جنوب بلد ما بین تمام عرض بلد مقدار یزد و اول
جد ایسه معدل دن میل کله مقدار ی بعید در کله افق
استواده که غایت ارتفاعی بلد دن عرض بلد اخراج اولسه
اول جدیدک غایه ارتفاعی باقی قالور مثلاً عرض بلد فرق درجه
اولسه معدل نقطه جنوب بلد دن بعد از الی درجه اولور
الی دن میل کله اخراج اولسه یکری الی درجه باقی قالور بعینه
التشر التیدن فرق اخراج اولسه یکری الی درجه باقی قالور
پس بوا فقه اول جدیدک غایه ارتفاعی یکری الی درجه
اولور امد بر بوا فقی ایچون رسم اولنان ربع مقنطره ده
یکری الی نتی مقنطره اول جدیدی به منتهی اولوق کرک و اول محل
و میزانک غایه ارتفاعی تمام عرض بلد مقداری اولور زیر
مدار لری معدل و سابقاً معلوم اوله یکه معدل نقطه جنوب
بلد دن بعد تمام عرض بلد مقدار یزد پس فرق عرض ده غایه
ارتفاعی الی درجه در و اول سرطانک غایه ارتفاعی اگر عرض
بلد میل کله مقداری اولور ایسه تمام عرض بلد و میل کله مقداری
اولور یعنی طقسان درجه اولور زیر نصف النهار کله کلنده سمت

راسه کلور اگر عرض بلد میل کلیدن آنرا اولور سه عرض بلد
میل کلیدن اخراج ایلد هونه باقی قالور سه طقسان دن اخراج ایلد
باقی اول سرطانک غایه ارتفاعی اولور بوا فقه درجه جهتی شمالیه
و اگر عرض بلد میل کلیدن جوق اولور سه اول سرطانک غایه
ارتفاعی تمام عرض بلد و میل کله مجموعی مقدار یزد اولور پس عرض
بلد فرق درجه اولسه غایه ارتفاعی تبش درجه اولور بوا فقه
ربع مقنطره بتشر دور و ربعی مقنطره مدار سرطانک منتهی اولوق
کرک قاعده مطرده شمالی اولان درجه شمسک غایه ارتفاعی
میل موجودی و تمام عرض بلد مجموعی مقدار یزد اولور و جنوبی اولان
درجه شمسک غایه ارتفاعی عرض بلد یک میل موجودی اوزر
فضلی مقدار یزد اولور و غایه ارتفاعی جهتی بون دن معلوم اولور
که شمس غایه ارتفاعی جنوب جابینده اولوب ظل اشخاص
مرتفعه شمالیه و دوشر جهت جنوبی شمال جابینده اولوب ظل اشخاص
جنوبی دوشر سه جهت شمالی اولور بوا فقه که خط استواء
و عرض بلد میل کله دن آزاد لان مواضعه اشخاص ذات ظلین
اولور الا اول محل و میزانک کله کله خط استواء طلوع شدن
زواله کلنجی ظل مغربه و زواله لکزه غروب و اربعه مشرق جابین
دوشر و نصف النهار کله کله ظل معدوم اولور و عرض بلد
میل کلیدن آزاد لان مواضعه شمس بر مدار ده بولولسه که
نصف النهار ایلد تقاطع اعلا سه سمت راسته اولسه نصف النهار
کله کله ظل معدوم اولور و سایر ردنی عرض اولان مواضع شمالیه
ده و یا شمس غایه ارتفاعی کله کله ظل شمالی اولور الا اول مواضعه
که عرضی میل کله به مساوی اوله زیر اشمس اول سرطانک اولوب

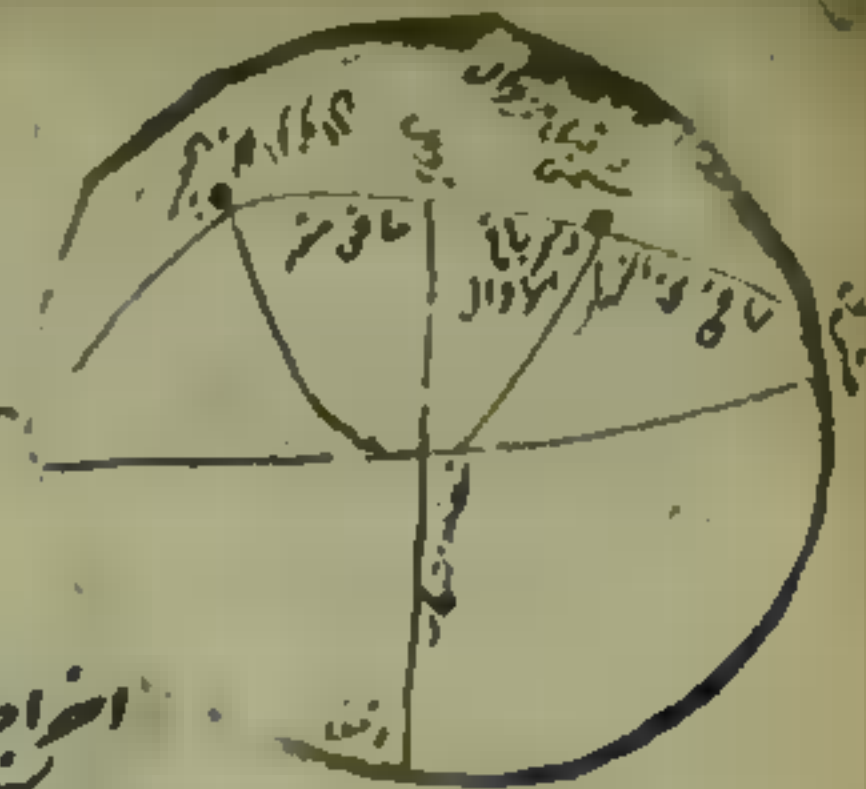
نصف النهار کله کله ظل معدوم اولور وارض تسعينه شمس
 فوق الارض اولدقه ظل جميع جهاته **دو بشر الباب السابع**
معرفة عرض بلد اشمالی بر بلدک عرضی نه مقدار درجه در
 بلدک مراد ایتسک مراد ایتدک کونده شمسک غایه ارتفاعین
 رصد ایلد معلوم قبل یعنی زوالدن اول بر بری اوردنجه ارتفاع
 آل ارتفاع نقصان اوزرینه اولغه باشلده اندن اول
 ارتفاع قاج درجه ایسه اول کونده شمسک غایه ارتفاع اولقدار
 اولور مثلاً ارتفاع الدق فرق سکدر درجه ارتفاع بولدق بعده
 ینه ارتفاع بولدق فرق طقوز درجه ارتفاع بولدق بعده ینه
 الدق الی درجه ارتفاع بولدق بعده ینه الدق فرق طقوز درجه
 ارتفاع بولدق بلدک اول کونده شمسک غایه ارتفاعی الی درجه
 ایشتر غایه الارتفاع معلوم اولدق نضکره اگر اول کونده درجه
 شمسک میل بوق ایسه غایه الارتفاع طقسا ندن اخراج ایلد
 باقی عرض بلد اولور زیر امیلی اولمیان درجه لرد اول محل و میزان
 در که مدار لرد معدله نصف النهار کله کلر نده سمت راس
 بلدک بونلردن بعد همان معدله ن بعدیدر و معدک نقطه
 جنوب بلدون بعد بونلرک غایه ارتفاعی مقداریدر که تمام
 بلد در سمت راس بلدک نقطه جنوبیندن بعد ایسه
 درجه در پس بونلرک غایه ارتفاعلر یک نقطه جنوبیندن
 سمت راسن نقطه جنوبیندن بعد ندن اخراج اولنه سمت
 راسک معدله ن بعد قالدور که عرض بلد در و اگر درجه شمسک
 میل وار ایسه و میل دخی شمال اولور سه میل تمام غایه ارتفاع
 اوزرینه زیاده ایلد که مجموعی عرض بلد اولور زیر امیل شمال اولد

درجه نصف النهار کله کله سمت راس بلدک اندن بعد تمام
 غایه ارتفاع مقداریدر و بودرجه نکت معدله ن بعد میل موجود
 مقدار در پس میل تمام غایه ارتفاع ضم ایتسک سمت راسک
 معدله ن بعدی مقدار ی اولور که عرض بلد در و اگر میل جنوب
 ایسه میل تمام غایه ارتفاع ندن اخراج ایلد که باقی عرض بلد
 اولور زیر امیل جنوب اولان درجه نصف النهار کله کله
 سمت راس بلدک اندن بعد تمام غایه ارتفاع مقداریدر
 و بودرجه نکت معدله ن بعد میل موجود مقداریدر پس میل
 موجودی تمام غایه ارتفاع ندن اخراج ایتسک سمت راسک
 معدله ن بعد قالدور که عرض بلد در **طریق آخر** درجه شمسک
 میل شمال اولور سه میل موجودی غایه ارتفاع ندن اخراج ایلد
 باقی قالدور ایسه طقسا ندن اخراج ایلد که باقی عرض بلد اولور
 میل جنوب اولور ایسه میل غایه ارتفاع اوزره زیاده ایلد
 مجموعین طقسا ندن اخراج ایلد که باقی عرض بلد اولور استقام
 عرض بلد ده بوضن اربایه مابیننده مشهور و کنا بلر نده
 مسطور در که ذکر اولندر محقق اولیه که میل شمالی عرض بلد
 دن جوق اولدوغی صورته درجه شمسک میل شمال اولدق
 استعلام عرض بلد ایچون بیان اولنان طریق ایلد عرض بلد
 بلنر زیر امیل موجود عرض بلدون جوق اولدقه کاه اولور که
 درجه شمسک غایه ارتفاعنک جهتی شمالی اولور یعنی نصف
 النهار کله کله سمت راسدن قطب شمالی طرفه واقع اولور
 طریق اولدق ذکر اولندوغی منوال اوزره تمام غایه ارتفاعی
 میل ضم ایتسک عرض بلدون جوق اولور زیر امیل بولقدیر درجه

درجه شمس و ایزه نصف النهار و کله که و ایزه نصف النهار
بر قوس که نقطه شمال بلد اید و درجه شمس را بیننده محصور اوله
اول درجه نک غایه ارتفاع مقدار اید و درجه شمس اید
سمت راس را بیننده محصور اولان قوس تمام غایه ارتفاع
مقدار اید و اگر قوس درجه مذکور ه نک معدلن بعد
او زیننه زیاده ایتسک سمت راسک معدلن بعد حاصل لازم
بلکه چوق اولور مثلاً بر عرض بلد ی بکرمی درجه فرض ایتسک
و شمس بر طاق اولده اولسه عرض مذکورده غایه ارتفاعی
الیه درجه اولور و تمام غایه ارتفاعی دورت درجه در میل
او زیننه زیاده ایتسک بکرمی سکر درجه اولور پس بلد مذکور
عرضی بکرمی سکر درجه اولور لازم کلور بوا یسه خلاف مقدار
امدر بوج صورتده طریق بود که بمیل غایه ارتفاع او زیننه
زیاده اید هونه حاصل اولور سیه طقسا ندن اخراج اید باقی
عرض بلد اولور زیننه درجه مذکورده نصف النهار و کله که نقطه
شمال بلدن بعد نه معدلن بعد زیننه زیاده ایتسک معدلک
نقطه شمال بلدن بعد مقدار اولور پس بوندن سمت راسک
نقطه شمال بلدن بعد یک طقسا ندن در اخراج ایتسک سمت راسک
معدلن بعد مقدار قالور که عرض بلد در و دخی معلوم اوله که
غایه ارتفاع طقسا ندن درجه اولسه کذک طریق مذکور اید عرض بلد
بلک اولور زیننه تمام غایه ارتفاع تصور اولور مثلاً عرض بلد
شمال بکرمی دورت درجه اولوب شمس اول سر طانده اولسه غایه
ارتفاع طقسا ندن درجه اولور امدر بوج صورتده همان میل موجود
عرض بلد اولور کذک عرض بلد میل کلیدن آزار اولوب شمس دخی

بویلدک سمت راسه و رایدن ایکی درجه نک برنده اولدنی
صورتده دخی حکم بویلد در هه اما یسه الله فی ههذا المقام و دخی
معلوم اوله که صحیفه ربع قاجی عرض مذکورده رسم اولمشدر
بلک مراد ایتسک طریق بود که اول صحیفه ده اول حمل و نیزه نک
غایه ارتفاعین بیلوب قاج درجه ایسه انی طقسا ندن اخراج
اید باقی عرض بلد در که صحیفه ربع اکاکورده رسم اولمشدر و الله
الباب الثامن فی معرفة غایه ارتفاع الشمس ان کان بلد
میل من تمام العرض فی الافاق الشماليه الیه عرضها اکثر من
المیل اگر شمس غایه ارتفاعین تمام عرض بلدن بلک
مراد اید رسک اولور درجه شمس میلین تحصیل اید و ب قاج درجه
ایسه تمام عرض بلد او زیننه زیاده اید اگر میل شمالی ایسه مجموعی
اول درجه نک غایه ارتفاعی اولور و تمام عرض بلدن میل
اخراج اید اگر جنوبی ایسه باقی اول درجه نک غایه ارتفاعی اولور
الباب التاسع فی معرفة غایه الارتفاع من المیل فی الافاق المذکوره
فی الباب الثامن درجه شمس غایه ارتفاعین میلین بلک مراد
ایتسک اگر میل شمالی ایسه طقسا ندن او زیننه زیاده اید اگر جنوبی
ایسه طقسا ندن اخراج اید بوا یکی تقدیر درجه هونه حاصل اولور
عرض بلد ی اندن اخراج اید باقی اول درجه نک غایه ارتفاعی
اولور **الباب العاشر فی معرفة غایه ارتفاع کل درجه و ان میل**
فی الافاق المذکوره من غایه الارتفاع الیه فی خط الاستواء
میل اولان درجه شمس غایه ارتفاعین خط استوا ده که
غایه ارتفاعه نظر اید بلک مراد ایتسک اولر خط استوا ده که
غایه ارتفاعین معلوم قبل طریق بود که میل موجود و طقسا ندن

اخراج ایلد باقی اول درجه خط استوا و غایه ارتفاعی
 اول و بعد اگر درجه شمس جنوبی ایلد عرض بلد اندر اخراج
 ایلد باقی افق بلد و غایه ارتفاعی اول و اگر شمالی ایلد
 تمام عرض بلدی طقسان اول و زیننه زیاد ایلد هوند اول و
 خط استوا و غایه ارتفاعی بودن اخراج ایلد باقی افق
 بلد و غایه ارتفاعی اول و بعد اما اختصاره خاطر الی طرفه
القصر الباب الحادی عشر فی معرفة الظل من الارتفاع والارتفاع
من الظل اول معلوم اوله که ظل بر خط مستقیم عبارتند
 بر سطحی که مقیاس انک از زیننه عمود اوله و بر طرفی اول
 خطک او جیدر که مرکز شمس در جیب و مقیاس است باشند
 جوب سطح مذکور منتهی اوله و بر طرفی مقیاس ایلد سطح مذکور
 تقاطع ایلد و نقطه پس اگر ظل آنده واقع اولان سطح افق
 سطح و ایزه ارتفاع او زره قائم اولور و اول ظل اول
 شمس اول نور و ایزه قاصدان میانی ظلی کبی زیر ایزه
 اول احد و شمس اول طلوعی و قنده در و ظل منکوس دخی
 در زیر باشد مرکز عالم سمت در و ظل مستقیم دخی در زیر
 افق سطح او زیننه دو کلسند و اعمال نجومیه و مستعمل اول
 بو ظل و اگر ظل آنده واقع اولان سطح مذکور سطح افق یا افق
 موازی اولد اول ظل ثانی و ظل مستوی در زیر ایزه
 اولک عکس در و ظل مسوط دخی در زیر سطح افق او زیننه
 مسوط اولد و همچون مذکور اولان ایکی ظل در هر یکی
 ظل آنده واقع اولان سطح و ایزه ارتفاع سطحی مابین
 و مثل مشرق که زیر ایزه ارتفاع همیشه مرکز شمس قاطع

دخی

فرض اولد راس مقیاسه او غایوب مقیاس آنده واقع
 سطح او غایوب دخی معلوم اوله که شمس اول طلوع ایلد که ظل
 اول اول از و ظل ثانی غایت او زون اولور ارتفاع زیاد اولد
 ظل اول او زون و ظل ثانی قیصالو شود که هر ارتفاع ظل
 اولی تمام ارتفاع ظل ثانی مقیاس مقدار اولور و شمس در
 بش درجه شمس ارتفاع اولد قده ظلین مذکور بر آبر اولور و
 شمس غایه ارتفاع طقسان درجه اول ظل ثانی معدوم اولوب ظل
 اول غایت او زون اولور و اگر غایه ارتفاع طقسان درجه
 از اولور و ظل ثانی در آبر اولور که افق زوال جیدر و
 فکک ارباب ظل اولک مقیاس الی شمس اعتبار ایلد و ظل
 ثانی مقیاسی گاه او ایکی به تقسیم ایدوب اصابع و ظله
 ظل اصابع و گاه بدیه یا ایکی بجو تقسیم ایدوب اقدام و ظله
 ظل اقدام و گاه بمشقه تقسیم ایدوب اجزاء و ظله
 ظل شمس و بر اولی ایزه در بعد ظل مسوط مرسوم اولوب قتی
 نودم اولد یعنی فکک ارباب شمس جیبی قوس ارتفاع دخی
 بش درجه او زیننه وضع ایلد پس نظر ایلد خط ایلد خط وسط
 السماء مابینده اجزاء ظله قاج درجه بولور ایلد قامت
 مقیاس اول مقدار اولور یعنی او ایکی بولور ایلد اصابع بدی
 یا ایکی بولور ایلد اقدام در پس هر ارتفاع ظل فکک ارباب
 اینک خطی و سر ارتفاع در ارتفاع موجود او زیننه وضع
 نظر ایلد که خط اجزاء ظله نه مقدار او زره واقع اولدی ایلد
 اول ارتفاع ظل اول مقدار اولور اگر مسوط ایلد خط
 وسط السماء مابینده اولان اجزاء منکوسه ایلد خط مشرق

و مغرب و بینه اولان اجزا در دوخی معلوم اوله که رجه اگر
 ظنک بر رسم اولوب اخری رسوم و کل ایسه رسوم غیر
 رسوم بکن مراد است خطی قوس ارتفاعن تمام ارتفاع اوزر
 وضع ایدوب نظر اید که قوس ظل رسوم قاجبی جز اوزرینه
 واقع اولمش ایسه اول ارتفاع ظل غیر رسوم اول مقدار اولور
 و بعبارة اخری خطی معکوس قوس ارتفاعن ارتفاع موجود
 اوزره وضع ایدوب علی تمام اید و دوخی معلوم اوله که اگر ظل رسوم
 قوسندن استخراج بکن اولسه خط اجزای اوزرینه واقع اولمش
 اگر ایسه دوخی رسوم ایسه استخراجی ظاهر در اول طریق استخراج
 بود که ظل غیر رسوم استخراج اید سابقا معلوم اوله طریق اید
 هر نه مقدار ایسه یوز فرق دوروی الک تقسیم اید که مربع فاق
 در خارج قسمت هر نه ایسه ظل مطلوب اول مقدار اولور و اگر ظل
 ارتفاعی بکن مراد است خطی قوس ظلون ظل معلوم اوزرینه
 وضع ایدوب نظر اید خط اید اول قوس ارتفاع باینده قوس
 ارتفاعن قاج درجه و ارایسه اول ظنک ارتفاعی اول مقدار
 اولور و اگر معلوم اولان ظل مبسوط و رسوم اولان ظل منکوس
 اولور سه یا خود عکس اولور سه خطی ظل معلوم مقداری قوس
 ظل رسوم اوزرینه وضع ایدوب نظر ایدوب خط اید اخر قوس
 ارتفاع باینده قوس ارتفاعن قاج درجه و ارایسه اول ظنک
 ارتفاعی اول مقدار اولور و دوخی معلوم اوله که ذات ظل واحد اولان
 افاق شمالیه ده درجه شمسک غایه ارتفاعی از اوله قد ظل
 اوزون و فی زوال جوق اولور مثلا اول سطرانک فی زوالی از اول
 جدینک فی زوال جوق اولور و آمد هر کون که فی زوالی بکن مراد ایسه

سن

سن اول کونده شمسک غایه ارتفاعن مقنطر قدن تحیل
 ایدوب اول قوس ارتفاعن غایه ارتفاع مقدار درجه اوزرینه
 خطی وضع ایدوب نظر اید که خط اید اول قوس ظل مبسوط
 اجزا ظل مبسوطون هر نه و ارایسه فی زوال اول مقدار اولور
الباب الثانی عشر فی معرفة ارتفاع اول وقت العصر و
بین الظهر والعصر و ما بین العصر والمغرب من قبل قوس العصر
المرسوم على المقنطرات او قوس العصر الافرانی او الظل
 اوله معلوم اوله که وقت ظهر و الک محبده داخل اولور
 همان غایه ارتفاع نقصان اوزره اوله باشد قد اول وقت
 ظهر داخل اولور اجاعا و اول وقت عصر هر شمسک خطی کندی
 مثلجه اوله فی زوالدن غیری داخل اولور امام ابو یوسف
 و امام محمد و امام مالک و امام شافعی و امام احمد حنبل قد
 رحمهم الله بقا علیهم اجمعین و فی زوالدن غیری ایکی کند
 مقدار اوله قد داخل اولور امام ابو حنیفه رحمه الله علیه
 قنده و مفتی مذهب اوله و تحصیلک طریق بود که درین
 درجه شمسک اوزرینه نشان اید و خطی نقل اید نامری عصر
 قوسک اوزرینه واقع اولسون پس نظر اید مری قاجبی
 مقنطره واقع اولور ارایسه اول وقت عصرک ارتفاعک
 اول مقدار اولور و خط اید خط وسط السماء باینده قوس
 ارتفاعن قاج درجه و ارایسه ظهر اید عصر باینده و اید اول
 مقدار اولور و اید مذکور نصف نهارون اخراج اید باقی
 عصر اید خوب باینه و اید اولور و اگر رجه قوس عصر
 افاق رسم اولمش ایسه مذکور اولان اشیانک تحصیلک طریق

و مغرب و بیننده اولان اجزا در دخی معلوم اوله که رعبه اگر
 ظلمت بر مرسوم اولوب اخروی مرسوم و کل ایسه مرسوم غیر
 مرسوم بلک مراد اتسک خطی قوس ارتفاع تمام ارتفاع اوزره
 وضع ایدوب نظر اید که قوس ظل مرسوم قاججی جزا اوزرینه
 واقع اولش ایسه اول ارتفاع ظل غیر مرسوم اول مقدار اولور
 و عبارت اخروی خطی معکوس قوس ارتفاع مرسوم ارتفاع موجود
 اوزره وضع ایدوب علی تمام اید و دخی معلوم اوله که اگر ظل مرسوم
 قوسدن استخراج ممکن اولسه خط اجزای اوزرینه واقع اوله
 اگر ایسه دخی مرسوم ایسه استخراجی ظاهر در اول طریق استخراج
 بود که ظل غیر مرسوم استخراج اید سابقا معلوم اول طریق اید
 هر نه مقدار ایسه یوز فرق دوروی الک تقسیم اید که مربع قوس
 در خارج قسمت هر نه ایسه ظل مطلوب اول مقدار اولور و اگر ظل
 ارتفاعی بلک مراد اتسک خطی قوس ظلدن ظل معلوم اوزرینه
 وضع ایدوب نظر اید خط اید اول قوس ارتفاع باینده قوس
 ارتفاعدن قاج درجه و ارایسه اول ظلمت ارتفاعی اول مقدار
 اولور و اگر معلوم اولان ظل مبسوط و مرسوم اولان ظل معکوس
 اولور سه یا خود عکس اولور سه خطی ظل معلوم مقداری قوس
 ظل مرسوم اوزرینه وضع ایدوب نظر ایدوب خط اید آخر قوس
 ارتفاع باینده قوس ارتفاعدن قاج درجه و ارایسه اول ظلمت
 ارتفاعی اول مقدار اولور و دخی معلوم اوله که ذات ظل واحد اولان
 افاق شمالیه درجه شمسک غایبه ارتفاعی از اوله قد ظل
 اوزون و فی زوال جوق اولور مثلا اول سر طایف فی زوالی از اول
 جدینک فی زوال جوق اولور و هر کون که فی زوالی بلک مراد ایسه

سن اول کونده شمسک غایه ارتفاعین مقنطر قدن تحیل
 ایدوب اول قوس ارتفاعدن غایه ارتفاع مقدار درجه اوزرینه
 خطی وضع اید و نظر اید که خط اید اول قوس ظل مبسوط
 اجزا ظل مبسوطدن هر نه و ارایسه فی زوال اول مقدار اولور
الباب الثاني عشر فی معرفة ارتفاع اول وقت العصر
بین الظهر والعصر و ما بین العصر والمغرب من قبل قوس العصر
المرسوم على المقنطرات او قوس العصر الافاقی او الظل
 اول معلوم اوله که وقت ظهر ذالک عقبنده داخل اولور
 همان غایه ارتفاع نقصان اوزره اوله باشد قد اول
 ظهر داخل اولور اجاعا و اول وقت عصر هر شمسک ظلی کنده
 مثلنجه اوله فی زوالدن غیری داخل اولور امام ابی یوسف
 و امام محمد و امام مالک و امام شافعی و امام احمد حنبل قد
 رحمهم الله تعالی علیهم اجمعین و فی زوالدن غیری ایکی کنده
 مقدار اوله قد داخل اولور امام ابو حنیفه رحمه الله علیه
 قتنده و مفتی مذهب اوله و تحصیلک طریق بود که در دخی
 درجه شمسک اوزرینه نشان اید و خطی نقل اید نامری عصر
 قوسک اوزرینه واقع اولسون پس نظر اید مری قاججی
 مقنطره واقع اولور ایسه اول وقت عصرک ارتفاعک
 اول مقدار اولور و خط اید خط وسط السماء باینده قوس
 ارتفاعدن قاج درجه و ارایسه ظهر اید عصر باینده دایره اول
 مقدار اولور و دایره مذکور نصف نهاردن اخراج اید باقی
 عصر اید غروب باینشک دایره اولور و اگر رعبه قوس عصر
 افاقی رسم اولش ایسه مذکور اولان اسبابک تحصیلک طریق

بود که اول کونک غایه ارتفاعی نه مقدار ایسه اول قوس ارتفاع
 خطی اول مقدار اوزره وضع ایلیوب نظر ایله خط اول قوس
 بیننده قاج درجه وار ایسه اول کونک اول وقت عصر نک ارتفاع
 اول مقدار اولور بعد درجه شمس منظر اندر مقدار مذکور
 اوزرینه وضع ایله خط ایله خط وسط السماء مابینده قوس
 قاج درجه وار ایسه ظهر ایله عصر مابینک دایر اول مقدار اولور
 نصف قوس النهار و نیز اخراج ایله باقی عصر ایله غروب مابینک
 دایر اولور و اگر ظل بسوط دن بک مراد ایست اول کونک
 فی الزوال وار ایسه معلوم قیل و قامت اوزرینه زیاده ایله مجموعی
 ظل عصر اولور و باب سابقه بیان اولان طریقله بوظلک
 ارتفاع تحصیل ایله تا وقت عصرک ارتفاعین معلوم قیل سن
 و اول ارتفاعین فصل و اثرین استخراج ایله ظهر ایله عصر مابینک
 دایر اولور نصف قوس النهار دن اخراج ایله عصر ایله غروب
 مابینک دایر باقی فالور و اگر اول کونک فی الزوال یوق ایسه
 قامت مقدار ظلک ارتفاعی اول عصر اولک ارتفاعی اولور
 و عصر اول استخراجک بر غیب طریق بود که مراد ایند و کین
 کونده درجه شمس غایه ارتفاعین اول سرطانک غایه
 ارتفاعین نقصان ایله باقی هونه اولور سه عشرین حفظ
 ایله و اول کونک غایه ارتفاعک نصفی اوزرینه زیاده ایله که
 مجموعی اول عصر اولک ارتفاعی مقدار اولور و العلم عند الله
الباب الثالث عشر فی معرفة الصبح و الشفق اول معلوم
 که کره نار ایله کره عرض مابینده واقع اولان کره هوا ایکی مرتبه
 اوزره در مرتبه سی اول هوا نکا ثقلد که ایچنده اجزاء

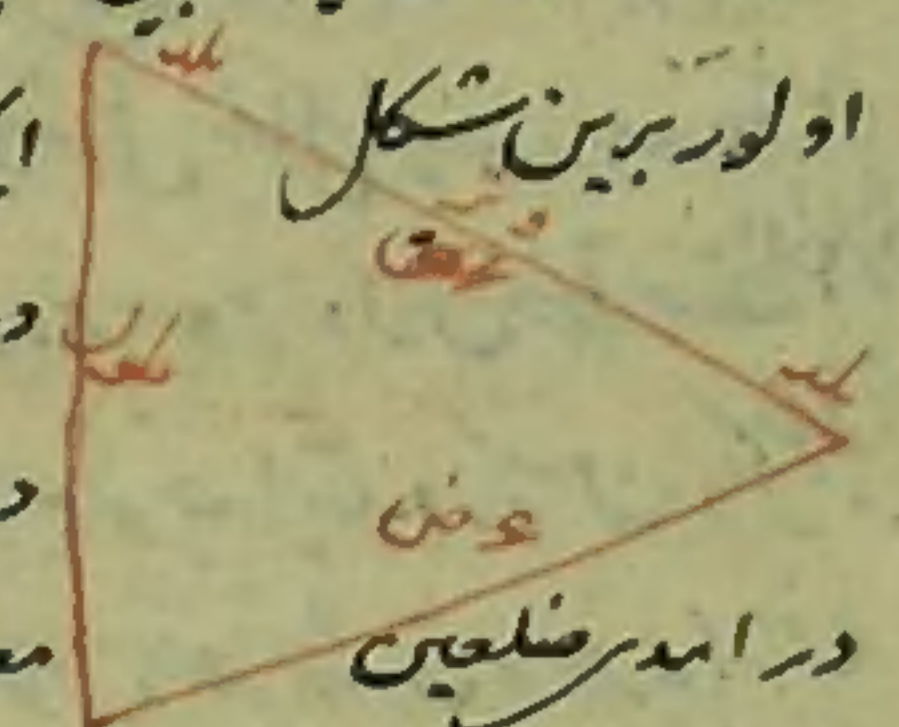
ارضیه

ارضیه و مائیه وارد که شمسک حمار تر ایله صفا غایت مشهور
 بمرتبه ارضه ملحق و کره شکل در سطح محدثک سطح ارض
 ما و نیز بعد اللی بمرتبه بمرتبه کره بخار و عالم نسیم تسیم
 اول نور زیر راج بمرتبه حادث اولور و کره لیل و نهار دخی
 ویر لوزیر انور و ظلمته قابل اولان بمرتبه در مرتبه ثانیه اول
 هوادر که صفا در آنده هب و بخار و دخان اولاز و نور ظلمته
 قابل و کلد و ساکنه اصل مضطرب اولاز و بود کور اولان
 مقدمات معلوم اولد ایسه معلوم اوله که صبح و شفق کره بخار و حال
 بر ضلع شمسک فقی مشرقه اقبالند بر افق مؤبه او بارندن صبح و شفق
 شکلاست به در و وضعاً متقابله بر افق بک طلوعک اولی شفق
 غروبک آخریدر و لولند متخالفدر زیر مشرق طرفه اولان بخار
 صافی و بیاضدر که بجه نک برودند بر طوبت کب ایند و چون
 و مغرب طرفه اولان بخار صاف و بیاضدر که کونده و زک حارندن
 ملکب اولان حود خان غالب اولد و همچون بوسبب ندر که
 ریح صبا مفتوح و ریح دیور مکدر و مرخی در قال الله صلواته علیه
 وسلم نصرت بالقبا و احلک عاد بالقبور و اکثر اصحاب اوصاد
 بویه بولش که شمس افقده ان سکر باون طقوز درجه تحت
 الارض بعید اولد که بک اولی و شفق آخر حادث اولور
 اگر بعد کوردن جوق اولسه اصلا ضیا دن بر سنی ظاهر
 اولاز آمد معلوم اولد بیک شمس دن ایشر غیر بدن و کل البین
 و معلومدر که اول وقت کره ارض اوزرینه شمسک ضیا
 و شمس زیر افق نه جوق استاغیدر آمد و اول ظاهر اولان
 ضیا کره بخارده در و فجر اول بر اینجه اوزرینه جو سما به محض

و

شمالیه در بروج جنوبیه نیک سمتی و ایما جنوبی اولور و بروج
 شمالیه نیک سمتی اگر ارتفاع الارفع الذی لاسمت له و
 از اولور ایسه شمالی جوق اولور ایسه جنوبی اولور و اگر
 اولور ایسه سمتی اولور و دخی قبل الزوال سمت شرقی و بعد الزوال
 مغربیه **الباب العاشر** عشر فی معرفة الجهات الاربع اعني
 المشرق والمغرب والجنوب والشمال تحديد جهاتك اماكن
 بود که شمسك ارتفاع الارفع الذی لاسمت له اولور
 مقياسك ظلي خط مشرق ومغرب اوزرینه واقع اولور بود
 وقت ظلك طول النجمه ارض اوزرینه بر خط مستقیم رسم بود
 و خطك اوزرینه بین بولوب خط مقدار بر دایره رسم بود
 بر خط مشرق ومغرب اولور و بولوب خطی تضعیف ایدوب
 قوائیم اوزرینه متقاطع بر خط دخی رسم اید تا خط نصف النهار
 حاصل اولور رسم اولان دایره دایره افق اولور طریق
 آخر شمسك رصد اید ارتفاع البولوب نصف النهار و کله
 معلوم قبل بیده ربعی بر ارض مستوی اوزرینه وضع اید
 که حد فخر مشرق جاذبه اولسون در بولوب مرکز بر مقياس
 و یکوب ربعی از آن چو تا ظل مقياس ربعك اوزرینه رسم
 اولان خط نصف النهار اوزرینه واقع اولور بعد خط مشرق
 ومغربی و خط نصف النهار ارض اوزرینه تمام رسم ایدوب
 مقدار لرجه بر دایره رسم اید که جهات محدود اولور
الباب السادس عشر فی معرفة سمت القبلة کرها الله تعالى
 بعد تحديد الجهات فی اتي بلد سیت اولامکه مکرر نیک طول
 و عرضین و سمت قبله بین بلدک مراد اید و کین بلدک عرضین

وطولین معلوم قبل سکر احتمال از خالی و کله رزیرا با مساوی فی
 الطول باختلاف فی الطول در مساوی فی الطول اولدقه مکه نیک
 عرض جوق اولور و اربله مفروضک عرضی جوق اولور و اختلاف
 فی الطول اولدقه دخی مکه نیک طولی جوق اولور و اربله مفروضک
 طولی جوق اولور و اربله کلا التقدير بین عرضیه مساوی
 اولمقدور و اربله مکه نیک عرضی جوق با بلدک عرضی جوق اولور
 اگر طولیه مساوی اولور ایسه مکه مکرر اید اول بلدک نصف
 النهار اقل نیک سمت رأسک برینه او غامق لازم اولور
 پس اول بلدک قبله سی خط وسط السماء اوزرینه واقع اولور
 بلدک عرضی جوق اولور ایسه نقطه جنوب از اولور ایسه
 نقطه شمال طرفه . اگر عرضک برابر اولوب طولک مختلف
 اولور سه بر دایره اول سموت مکه اید اول بلدک اقل نیک
 رأسک برینه او غامق لازم اولور پس اول بلدک قبله سی خط
 مشرق ومغرب اوزرینه واقع اولور و بلدک طولی جوق ایسه
 نقطه مغرب از اولور ایسه نقطه مشرق طرفه و اگر مکه نیک
 طولی بلدک طولند از اولور بلدک عرضی مکه عرضند از جوق اولور
 مکه اول بلدک نسبت غری جنوبی واقع اولور پس بولوب
 قبله سی غری جنوبی اولور و اگر مکه نیک از اولور سه مکه اول
 بلدک نسبت غری شمالی واقع اولور پس بولوب قبله سی غری
 شمالی اولور و اگر مکه نیک طولی بلدک طولند از جوق اولور
 بلدک عرضی جوق اولور ایسه قبله بلد مفروض شرقی
 جنوبی اولور و اگر عرضی از اولور ایسه قبله بلد شرقی
 شمالی اولور برین شکل که برین صحیفه سمت یافته

بطليموس اوزره تا خط مستقیم ایله مابین بلدین معلوم اوله
 و اگر عرض ده مساوی طول ده مخالف ایسه مابین الطولین درجه
 محفوظ قیلوب بیان اولند و غی اوزره علی تمام ایله و اگر طول ده
 و عرض ده مخالف ایسه بین البلدین بر صورت مثلث حاصل
 اولور برین شکل
 تحصیل ایدوب وجه مشروح اوزره هر درجه ایصال اعتبار
 ایدوب و اوج میلی بر فرض اعتبار ایله که خط مستقیم ایله ایصال
 و فاصله مابین البلدین معلوم اوله و غی معلوم اوله که متقدین
 و متاخین مقدار ایصال درجه اختلاف ابتدا بر زیر بیان اولدی
 بطليموس قوله الشمس التي ميل وبرميلك ثلثان قدر در و مائون
 رصدا اوزره التي التي ميل و ثلثان ميل قدر در و اختلاف بناء
 ابن شاطر یکنده بر درجه في الشمس ميل اعتبار ایدوب و دیدر
 اتی علمت علی مابین الاقدیمین و المحدثین ایدوب هر درجه علامه
 قوله کوره اخذ اولفق مناسب کورینور خانه فی بیان ارتفاع
 المرتفعات اگر بر مرتفع شخص طول قاتلک بلک مراد انک اگر اول
 شخصک مسقط سا قولنه و ارنق مکن اولور سه و بر جابنده هوار
 زمین و اریسه خطی قوس ارتفاعی قرق بش درجه اوزرینه
 وضع ایله و ربعی ایکی الکله مرتفعی ایدوب ایله رویه و کبر و یکده
 تا هدفه لک و لو کورند شخص مذکورک باشی کورینه یا هدفه لک
 اوستند شعاع بهر نفوذ ایدوب شخصک باشی و اصل اوله

و خط

و خطینه قرق بش درجه اوزرینه طور ه پس ایانک طور دینی
 موضع نشان ایله و موضع نشان شخص مذکورک مسقط نشان
 و ارنجه ذراع ایله اولج هرنه اولور ایسه فاصله مقدارین بعینه
 کورکدن ارضه و ارنجه اوزرینه زیاده ایله که مجموعی اول شخصک
 ارتفاع مقدار اولور طریق آخر شخصک ارتفاعی قرق بش درجه
 اولد قده شخص مذکورک ظلالین ذراع ایله اولج سه هرنه اولور
 اول شخصک فاقه اول مقدار اولور نوع آخر شخص مذکورک
 ارتفاعین ربع و سائر آله هندسیه به احتیاج سینر بلک اولور طریق
 بودر که بر روشن آیینی به شخص مذکورک او کینه قویه سن ک شخص
 اندر نمایان اولد بعد شخصک باشی آیینی نک مرکزنده کور و نجه
 ایله رویه و کبر و یکده سن و ایانک طور و غی موضع آیینی
 نک مرکزینه و ارنجه اولج سه هرنه اولور سه اکا ظل مقیاس
 تسیمیه اولور و آیینی نک مرکزنده شخص مذکورک دینه و ارنجه
 دخی اولج سه هرنه اولور سه اکا ظل شخص تسیمیه اولور
 ظل شخصی کنده و قاشنه ضرب ایله و حاصل ضربی ظل مقیاس اوزرینه
 قمت ایله که خارج قسمت شخص مرتفع قاتنه اولور طریق آخر
 شخص مذکورک بر ارنجه بر طوع و اغاج تکیوب کبر و کبر و یکده سن
 تا شخصک باشی اغاج باشی کورینه و طور دوغک موضع اوزرینه
 قاتنه زیاده ایدوب اول موضع اوزرینه نشان وضع ایله و شخص
 مذکورک دیندن لو نشان ککنجه اولج و هرنه اولور سه اکا اول
 تسیمیه ایله و هرنه قدر ایسه و یکده و کین اغاجک قاشنه ضرب ایله
 حاصل ضربی نانه تسیمیه ایله بعد ثانی اوله تقسیم ایله خارج قسمت
 شخص مذکورک ارتفاعی مقدار اولور و اگر شخص مرتفع مسقط

3089

128

شاقولند و اصول ممکن اولاً را بیه مثل ابینیہ او را سنده واقع اولاً
 مناره یا سر و کبه اولاً خطی قوس ارتفاع در قوس بشی در ارتفاع
 وضع اید و بر پیرہ طور و ب اول شصت ارتفاع آل و اول موضع
 بر نشان اید و خطی اجزاء ظلمت بر اصبع اید و یا کیر و نقل اید
 بر آخر یزدن بید ارتفاع آل و اول موضع دخی بر نشان وضع اید
 بعد اول ایکی نشانک ما بینین صایوب ادن ایکی به ضرب اید
 و قاتکی حاصل ضرب او زرینہ زیاده اید کہ مجموعی اول شصت
 ارتفاعی مقدار سر اولور و الله اعلم فائده مرحوم و مغفور له
 افضل المتأخرین دیدیکہ ارتفاع جبل برسی من مائتہ فرسخ ثلاثہ
 فراسخ و ربع فرسخ و بعض علماء دیدیکہ بنا برین ارتفاعات
 هر جبل کہ مرئی میشود و از نزد رانی تا جبل فراسخ معلوم شد
 و ارتفاع آن کوه را معلوم توان کرد بقاعده اربعه متناسبه
 بر معنائک شرحی ارباب استعداوت ذہنتہ حوالہ اولوب بو
 مقدار او زرہ انقاء اولند و صلی الله علی سیدنا

محمد و آلہ و صحبہ اجمعین

Süleymaniye Kütüphanesi	
KİTAP	AMCA ZADE HÜSEYİN PASA
Yeni Kütüphane	
Eski Kütüphane	351

